Ročník 6
Ijar 5767
Květen 2007

8

המשכיל maskil

Z obsahu

40 let sjednoceného Jeruzaléma . . .2

Proč Írán popírá holocaust? 12

Paříž ocenila Pavla Tigrida 16

Krátce

Osud více než půl milionové židovské komunity v severní Africe se v době nacistické okupace v zásadě nelišil od osudu evropských Židů, kromě (velice podstatného!) rozdílu, že nacisté neměli možnosti a čas odvézt je do evropských koncentráků. Sadoff, jenž začal studovat osud severoafrických židovských komunit asi před šesti lety, vycházel z předpokladu, že zrovna tak jako v Evropě, i tady museli být lidé, kteří zachraňovali Židy.

Yehuda Lahav

Tak jako se Hitler podle svého názoru pokoušel vražděním Židů „osvobodit" lidstvo, i Ahmadínežád věří, že může lidstvo „osvobodit" násilným zničením Izraele. Konference popíračů holocaustu jako nástroj propagandy je neoddělitelně spojena s jaderným programem jako nástrojem realizačním. Před pěti lety, v prosinci 2001, se tehdejší íránský prezident Hášimí Rafsandžání poprvé pochlubil, že *„jediná atomová bomba by v Izraeli zničila všechno, zatímco škody případného nukleárního protiúderu by pro islámský svět byly ohraničitelné. Uvažovat o takové možnosti není iracionální."* **Zatímco islámský svět by mohl při izraelském odvetném úderu obětovat statisíce „mučedníků", aniž by zanikl, podle Rafsandžáního logiky by se Izrael stal minulostí už po první bombě.**

Matthias Küntzel

Pařížská vzpomínka na Pavla Tigrida

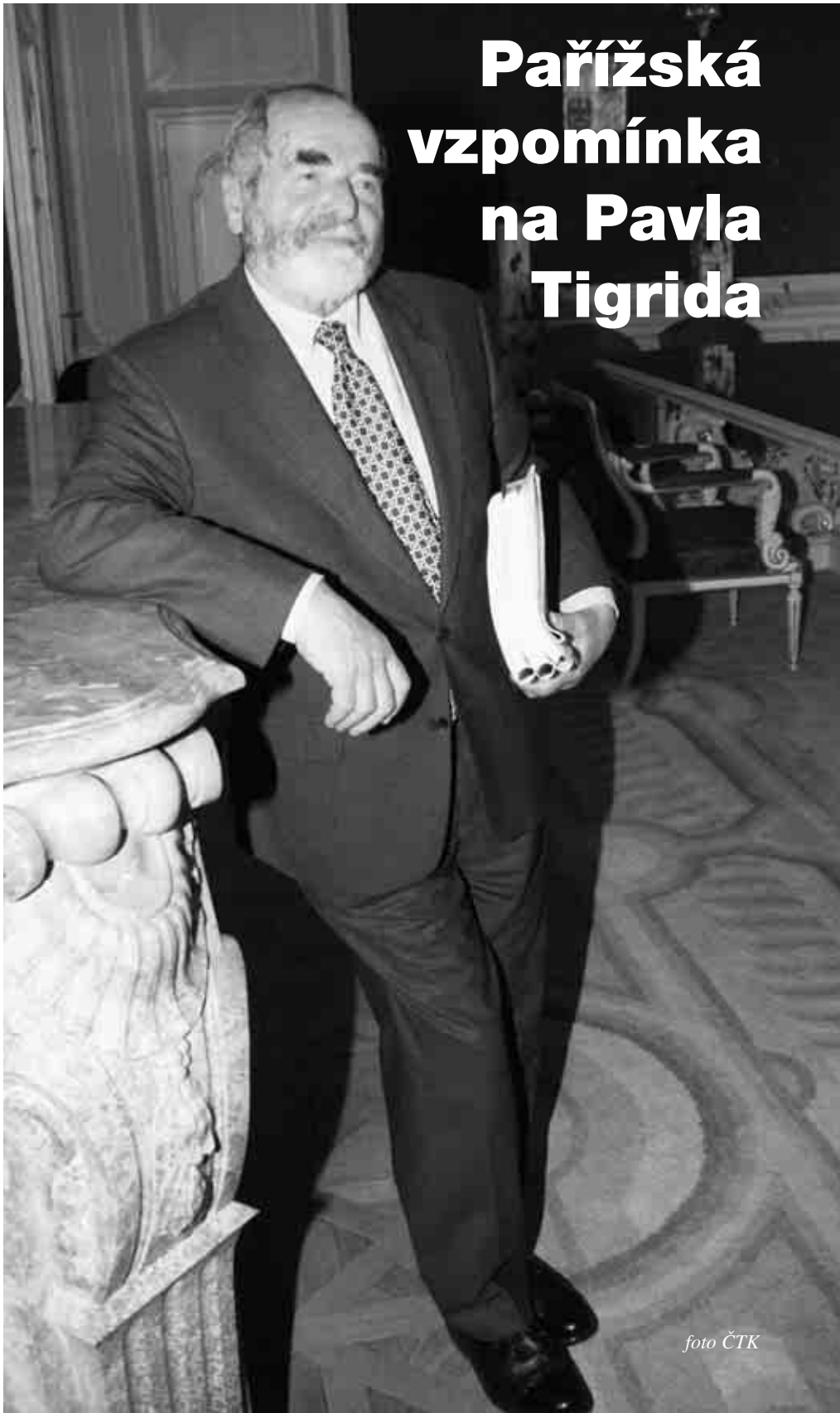

foto ČTK

ČTYŘICET LET SJEDNOCENÉHO JERUZALÉMA

***Jeruzalém je zbudován jako město semknuté v jediný celek* (Žalm l22)**

Měsíc **ijar** se zapsal do novodobých židovských dějin hned několika událostmi, majícími značný význam pro celý židovský národ.

První událostí byl **5. ijar 5708** (14. květen 1948), kdy Národní rada jišuvu v Palestině pod předsednictvím Davida ben Guriona vyhlašuje v Tel Avivu nezávislost Státu Izrael. Prohlášení nezávislosti umožnila skutečnost, že tehdejší židovská reprezentace,

První světová válka – britský generál Allenby vstupuje Jaffskou bránou do Jeruzaléma.

na rozdíl od arabsko-palestinské, přijala rezoluci OSN o rozdělení území mandátní Palestiny na dva nezávislé státy, na arabský a židovský. Naše reprezentace s těžkým srdcem také přijala rozhodnutí OSN o statutu Jeruzaléma jako mezinárodního města pod správou OSN. Jeruzalém neměl být nijak spojen s novým židovským státem.

V sobotu 15. května napadlo pět arabských států (Egypt, Sýrie, Libanon, Jordánsko a Irák) nový židovský stát, a tak formálně začala válka za nezávislost, která však de facto začala jako občanská válka arabských a židovských obyvatel mandátní Palestiny již 30. listopadu 1947, den poté, kdy bylo na půdě OSN rozhodnuto o jejím rozdělení.

O rok později, **12. ijaru 5709** (11. května 1949), byl Izrael přijat za člena OSN. Přestože Izraeli nebyla zpočátku umožněna práce v některých komisích a organizacích spojených s OSN, již samo jeho členství bylo důkazem, že většina civilizovaného světa uznala legitimitu židovského státu, který po téměř dvou tisíci letech povstal z krve a popela – obrazně i doslova.

19. ijaru 5708 (28. května 1948) padla židovská čtvrť Starého Města do rukou Arabské legie. Prakticky již od listopadu předchozího roku se nacházela židovská čtvrť v arabském obležení. Angličané, kteří spravovali zemi do 13. května, nepovolili 1700 obleženým Židům zvýšit počet svých obránců, kterých bylo pouze 150. Dva dny po vyhlášení nezávislosti Izraele, 16. května, porušila Arabská legie dohodu o příměří a zahájila masivní útok na židovskou čtvrť Staréno Města. Tehdejší velení oněch 150 obránců žádalo úpěnlivě o pomoc, bez níž nebudou s to čtvrť uhájit a osud jejích obyvatel bude nejistý. Židovské vojenské organizace nacházející se v západní (nové) části Jeruzaléma se pokusily dvakrát neúspěšně proniknout Jaffskou bránou do Starého Města. Byl učiněn také pokus obsadit Siónskou bránu, který se částečně zdařil. Bojovníkům oddílu *Harel* se nakonec podařilo obsadit horu Sión a Jaffskou bránu, čímž byl vytvořen úzký prostor, který umožnil spojení obránců čtvrti s bojovníky oddílu *Harel*. Počet zbraní a nových dobrovolníků, který bylo možné obráncům poskytnout, však nestačil k účinné obraně židovské čtvrti. 28. května se setkala delegace rabínů s veliteli Arabské legie, aby s nimi vyjednala podmínky kapitulace židovské čtvrti. Poté byli všichni mužští obyvatelé čtvrti vzati do jordánského zajetí, z něhož se později, po vyjednáváních, vrátili do západní části Jeruzaléma. Jordánské úřady pak celou bývalou židovskou čtvrť zničily, budovu hlavní synagógy jordánští vojáci vyhodili do povětří a v židovských domech se usadili noví arabští obyvatelé.

Na celých devatenáct let Jeruzalém osiřel. Osiřel Jeruzalém krále Davida, který si jej zvolil za své sídelní město a za hlavní město všech dvanácti izraelských kmenů. Osiřel Jeruzalém Šalomounův s horou Moria, na níž kdysi stával jeho velkolepý Chrám zasvěcený Hospodinu. Osiřela i Zeď nářků (Kotel ha-maaravi), k níž v dobách radosti i smutku přicházeli Židé a odkud se jejich modlitby vznášely k nebesům. Snad nikdo ze současných moderních umělců nevystihl lépe opuštěnost Jeruzaléma jako textařka Naomi Šemer z.l. (1930–2004) ve

Známá fotografie z roku 1967 – izraelští parašutisté u Zdi nářků.

své písni *Jerušalajim šel zahav*, která se stala neoficiciální hymnou Svatého města:

„A ve spánek jsou *pohrouženy* strom
i kámen, / v zajetí svého snu samotno leží
město / a v jeho srdci *ční* hradba.

Jak vyschly studny *plné* vody, / prázdné je
náměstí s trhem a / není nikoho, kdo by
navštívil Chrámovou horu / ve Starém
Městě.

A v jeskyních vyhloubených do skály vítr
kvílí, / není nikoho, kdo by sestoupil
k Mrtvému moři po Jerišské cestě....“

Konečně nadešel **28. ijar 5727** (7. červen 1967), kdy Staré Město a Chrámová hora se Zdí nářků byly po těžkých bojích osvobozeny izraelskými parašutisty. Jsou jistě mnozí, kteří si vzpomenou na vysílání cizích rozhlasových stanic, které tehdy objektivně informovaly o situaci během šestidenní války a o osvobození Jeruzaléma. Mohli slyšet Motu Gura, pozdějšího náčelníka generálního štábu, jak vzrušeným hlasem oznamuje: „Har ha-Bajt be-jadejnu – Chrámová hora je v našich rukou!“ Možná také slyšeli zvuk šófaru, na který u Zdi nářku troubil vrchní vojenský rabín Šlomo Goren.

Americký pedagog a filozof Abraham Joshua Heschel z.l. (1907–1972), autor mnoha učených prací a knih, uvádí ve své knize *Israel: An Echo of Eternity*:

„Jeruzalém není pouze Božím městem. Život Jeruzaléma je závislý na naší přítomnosti v něm. Když tam nejsme, je osamocený a mlčící. Když Židé v Jeruzalémě žijí, vydávají tímto svědectví, které slyší celý svět. Jeruzalém bez nás se stává opravdovou vdovou. Pokud jsme však my, Židé, a Jeruzalém spolu, město se mění v nevěstu. V čem tkví jeho sláva? Šechína (Boží imanence) se nachází všude, tu i onde. Okamžik, kdy se objevuje – to je moment svatosti. Jdeme Bohu vstříc spíše v čase, než v prostoru. Více v okamžicích náboženského zanícení, než na určitém místě. Historie Jeruzaléma je naplněna silou vyvolávat takové okamžiky, vzbuzovat v nás možnost poznat naše vlastní bytí...

Zde nepřijde na zmar ani kapka dějin. Tu objevujete pro sebe věčný život Slova, věčnost okamžiků. Kamkoli v Jeruzalémě vstoupím, ocitám se blízko světa, v němž neexistuje hmota, pociťuji ticho obestírající věčnost...

Sión není symbolem, je naším domovem. Země Izraele není alegorií, ale dědičnou državou spojující nás s naším osudem. Nikdo nemůže od nás očekávat, že se zřekneme slibu: ‚Jestli, Jeruzaléme, na tebe zapomenu, ať mi má pravice sloužit *zapomene' (Ž 137,5).“*

Již čtyři desetiletí hradba v srdci Jeruzaléma není nepřekonatelnou překážkou oddělující židovský národ od jeho nejsvětějších míst, od Chrámové hory a Zdi nářků, kde je neustále přítomna Boží imanence. Hradba se stala opět tím, čím ve skutečnosti být má – neodmyslitelným prvkem jedinečného koloritu Svatého města a svědkem počátku slávy předposledních cizích vládců země Izraele – osmanských Turků.

Při každé modlitbě obracíme nejen naše srdce, ale i tvář k Jeruzalému a prosíme Všemohoucího, aby opět zbudoval své město. Jaký bude nový Jeruzalém? Na tuto otázku nám odpovídá prorok Jeremjáš (3,17): „V onen čas nazvou Jeruzalém Hospodinovým trůnem a shromáždí se v něm ke jménu Hospodina v Jeruzalémě všechny národy a nikdy už nebudou žít podle svého zarputilého a zlého srdce.“

Rabín Daniel Mayer

Foto: www.firstworldwar.com, www.judaicaheaven.com

REFORMNÍ MINJAN

Srdečně zveme všechny zájemce na

společné šabatové bohoslužby reformního minjanu

pod záštitou World Union for Progressive Judaism

vede rabín Tomáš Kučera

pátek 27. dubna 2007 od 18 hodin

Kabalat šabat a následný Oneg šabat

v Jeruzalémské synagoze

(POZOR – původně ohlášený sobotní šachrit a studium 28. 4. odpadá)

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v elektronické podobě na www.maskil.cz

b) v tištěné podobě za cenu poštovného a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Mánesova 8, 120 00 Praha 2, telefon/fax: 724 027 929, e-mail: redakce.maskil@maskil.cz; výše poštovného a balného je **v ČR minimálně 250 Kč ročně**; uvedený obnos nám laskavě zašlete **složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100** u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5x8)

Program Bejt Simcha
květen 2007

středa 9. května v 18.30
na pražské Židovské obci
„Konverze podle Šamaje a Hilela“ – přednáška rabína Menachema Hacohena (viz pozvánka)

sobota 12. května od 10.00
v Bejt Simcha
Ranní sobotní bohoslužba s Masorti Olami a rabínem Ronaldem Hoffbergem

PRAVIDELNÉ AKCE
Kabalat Šabat každý pátek od 18 hodin

HODINY PRO VEŘEJNOST
každý pátek od 17 do 18 hodin

Bejt Simcha
Mánesova 8, 120 00 Praha 2
Telefon: 222 251 641, 724 027 929
E-mail: kehila@bejtsimcha.cz
Web: www.bejtsimcha.cz

Bejt Simcha

vás srdečně zve na:

„Přístup Šamaje a Hilela ke konverzím a konvertitům podle talmudických pramenů“

Přednáška významného izraelského **rabína Menachema Hacohena**, vrchního rabína Rumunska a bývalého dlouholetého rabína izraelské armády a člena Knesetu

ve středu 9. května v 18.30

na pražské Židovské obci (sál ve 3. patře), Maiselova 18, Praha 1

RYTÍŘ ČESTNÉ LEGIE VZPOMÍNÁ

část II.

Prvou část vzpomínek plukovníka a rytíře Légion d'honneur, JUDr. Otty Klímy (Klein), jsme ukončili 30. dubna 1939, tedy šest týdnů po německé okupaci republiky, kdy devětadvacetiletý záložní podporučík opouští ilegálně Československou republiku. Pro svůj odjezd má dva pádné důvody. Jako důstojník čs. armády si je vědom povinnosti bránit napadenou vlast, druhým motivem je přesvědčení, že především Židé musí pozdvihnout zbraň proti nacistickému systému, který nepokrytě usiloval o likvidaci evropského židovstva.

Po okupaci českých zemí německou armádou byl každý ilegální přechod hranic velkým rizikem. Jak se vám to povedlo?

Legální možnosti vycestování byly vyčerpány, a proto se horečně hledaly jiné, nelegální způsoby. Té situace využili dva slovenští Židé, pánové Lébl a Guttmann, kteří otevřeli v pražské pasáži Černá růže kancelář, která vedle své krycí činnosti organizovala ilegální transporty do Palestiny přes Balkán. Nebylo to levné, za osobu vybírali šest až dvanáct tisíc korun, což byly tehdy poměrně velké peníze. My tři kamarádi (dr. Goldstein, Richard Porges a já) jsme „služeb" této kanceláře využili a 30. dubna 1939 jsme nastoupili do vlaku, kterým jsme přes obsazené Znojmo přijeli do Vídně. Ve slepém rameni Dunaje tam kotvily dvě výletní jugoslávské lodě – Car Dušan a Kralica Marica. Nebyli jsme tam sami. Na břehu se shromáždilo téměř sedm set uprchlíků z Rakouska, Sudet, Slovenska a samozřejmě i z Čech a Moravy. Více než z devadesáti procent to byli Židé. Většinou muži, ale byli zde i ženy a děti.

Rychle jsme se nalodili a přes Maďarsko a Jugoslávii dopluli do černomořského přístavu Sulina v Rumunsku. Tam už byla připravena – pod panamskou vlajkou – námořní loď Frosoulla, původně určená k převážení uhlí. Posádce složené z námořníků, pocházejících ze všech koutů světa, velel podnikavý kapitán Varvadas, který byl zřejmě pro peníze ochoten značně riskovat. Později jsme se dozvěděli, že s lodí ilegálně převážel zbraně pro generála Franka. Britové jej už v Egejském moři pro podloudné „pašování" Židů do Palestiny zadrželi a pohrozili, že při opakovaném pašování lidí loď zabaví. Přesto neváhal podobné cesty opakovat. Konfliktu s Brity se chtěl vyhnout, na druhé straně ale dostal za dopravu uprchlíků do Palestiny slušně zaplaceno. Proto, aniž bychom to pochopitelně věděli, se rozhodl Palestině vyhnout. Místo přímé plavby jsme začali křižovat po východním Středomoří bez naděje na očekávané přistání. Když to už trvalo tři a půl měsíce, panoval velký hlad, chyběla pitná voda a loď byla zamořena krysami. Proto jsme jej donutili přistát v tehdejším francouzském mandátním území nedaleko Bejrútu, kde nás umístili do karantény v barácích, kde původně přespávali muslimští poutníci do Mekky. Naše loď pak byla vyčištěna plynem a opět jsme se mohli nalodit. Tomu ale předcházely složité dohody o tom, abychom mohli na širém moři přestoupit na parník TIGER HILL, který převážel židovské „chalucim", mladíky z Polska do Palestiny. Ta loď už sice byla plná, ale přesto její kapitán přijal na palubu celou naši skupinu, čítající okolo sedmi set mužů, žen a dětí.

Poručík JUDr. Otto Klíma (Klein), Tel Aviv, květen 1942

Zdá se, že to nejhorší jste měli za sebou a nic už nebránilo vašemu vylodění v Palestině...

To jsme si také mysleli. Bohužel ta naděje na klidnou plavbu netrvala dlouho. Během prvého či druhého dne po našem „přestupu" na TIGER HILL, kdy jsme už byli nedaleko palestinského pobřeží, objevil naši loď britský hlídkový člun, který spustil kulometnou palbu. Jedna z kulek zabila okamžitě dr. Schneidera z Chebu. Opřen o komín držel na klíně malé děcko a střelu dostal přímo do srdce. To pochopitelně změnilo situaci a nastal velký strach z nejbližší budoucnosti. Po dalších dvou útocích hlídkových člunů se skupina mladých českých Židů rozhodla k akci a obsazením kapitánského můstku se zmocnila velení lodě. Polští uprchlíci naložili do záchranných člunů zbraně, které pašovali pro tehdejší ilegální armádu židovských osadníků, a tajně v noci odpluli do Palestiny. My jsme z obavy, že přístav v Haifě je zaminován, zamířili na ploché pobřeží u Tel Avivu. Neznalost místních poměrů způsobila, že jsme najeli na mělčinu, loď se naklonila, ale nepotopila. Několik uprchlíků toho využilo a na zbývajícím záchranném člunu se ještě v noci vylodili na břehu. Ostatní vyčkali rána, kdy přijela britská policie, která všechny zatkla a odvezla do internačního tábora Sarafand. ➤

➤ Ten den byl pátek 1. září 1939 a jeden z policistů nám sdělil, že právě vypukla válka.

Už sama plavba tedy byla velkým dobrodružstvím, ale říkal jste, že to byla jen nevinná předehra. Co tedy následovalo po „nouzovém" přistání ve vysněné Palestině?

V Sarafandu jsme se konečně po té strašné cestě zotavili a po dvouměsíční internaci obdrželi osobní průkazy. Konečně jsme se opět stali svobodnými občany. S několika kamarády jsem dostal od židovské organizace Histadrud vybavení – jednu přikrývku a sklápěcí postel. S touto „bohatou" výbavou jsem se stal členem vznikajícího kibucu Notea Habone nedaleko Haify, spíše tedy jeho zárodku zvaného „kvuca". K dispozici jsme měli malé baráky po dělnících, kteří budovali naftovod z iráckého Kirjuku do Haify, a byla nám přidělena malá zahrada pro pěstování zeleniny do kuchyně. My tři jsme byli posíláni pracovat do přístavu na vykládku dříví z rumunských lodí. Tak to šlo ještě několik měsíců až do 12. srpna 1940, kdy byla vyhlášena možnost nástupu do nové jednotky. Tou se stal Čs. pěší prapor 11 – Východní. Prapor vznikl ze základu 250 uprchlíků, kteří se do Palestiny dostali balkánskou cestou a dosáhli Bejrútu. Ustavení jednotky vyjednal s britskými úřady tehdejší čs. generální konzul Kadlec, který sídlil v Jeruzalémě. Byla vyhlášena mobilizace a Židé žijící v Palestině vstupovali do nové jednotky. Stejně tak i já jsem společně s ostatními nastoupil do vojenského tábora Hedera, kde jsme vyfasovali britské uniformy i výzbroj. Bylo jen otázkou času, kdy nás, po určitém výcviku, pošlou „na frontu" plnit bojové úkoly. Tak se také stalo a často jsem později v bojových situacích vzpomínal na „rekreační" zážitky z naší dobrodružné plavby.

Z vašeho vyprávění plyne, že se v podstatě jednalo o židovskou jednotku...

Dlouhá léta se existence židovských vojáků a důstojníků v čs. zahraniční armádě na Západě i Východě zamlčovala. Komunisté bojovali sice proti sionismu jako nástroji imperialismu, ale ve skutečnosti jim šlo o docela běžný, vulgární antisemitismus. Mohu potvrdit, že vojáci, kteří vstoupili do jednotky v Palestině, byli samí Židé. Pokud přicházeli z jiných zemí, pak procento Židů bylo menší, ale celkové zastoupení Židů v jednotce bylo dominantní. Pokud by to někdo chtěl zpochybňovat, pak je zde jeden zcela výmluvný argument. K 11. východnímu pěšímu praporu byl přidělen dokonce polní rabín (později zahynul při leteckém neštěstí nad Egejským mořem), což bylo v celé historii československé armády od roku 1918 do současné doby poprvé a naposled. To zcela přesvědčivě dokazuje charakter jednotky.

V předválečné čs. armádě jste dosáhl hodnosti záložního podporučíka. Bylo k tomu přihlédnuto při vašem vstupu do nově se formující jednotky?

Ano. Byl jsem vybrán jako velitel 2. čety 1. roty, které velel kapitán Zástěra. Jak už jsem řekl, byli jsme oblečeni do britských uniforem. Na horní části rukávu battledresu jsme ale měli polokruhový nápis CZECHOSLOVAKIA a na límcích a výložkách byl kovový odznak s písmeny ME, což značilo Middle East a dále původní hodnostní označení československé armády.

Byli jste ihned po zformování jednotky pověřeni bojovými úkoly, nebo jste zůstávali v týlové rezervě?

V žádném případě. Ihned poté, co jednotka dosáhla plánovaného počtu, byla odeslána na aklimatizační výcvik do pouště v okolí města Hedery a ještě později do okolí oázy Jericho, kde už byla jen opravdová poušť. Ke konci roku 1940 nás přemístili přes Suezský průplav do okolí přístavu v egyptské Alexandrii. Naším úkolem bylo čelit případnému útoku německých a italských výsadků. Italové již tehdy okupovali Albánii, Řecko a Krétu a společně s Němci zahnali britské jednotky až k El Alameinu. Naše jednotka pak byla převezena britským torpédoborcem do Tobruku, kde se britská armáda zachytila a důkladně bránila. Tobruk byl velmi důležitý, protože byl jediným přístavem, který byl schopen přijmout lodě s hlubokým ponorem. Jeho taktický význam byl v tom, že německá armáda musela veškeré zásoby dopravovat po zemi až k El Alameinu. Obrana Tobruku (kde mimo nás byli ještě polští i britští vojáci) byla úspěšná až do rozhodující bitvy u El Alameinu. Osmá britská armáda pod velením generála Montgomeryho hnala Němce i Italy směrem na Západ, a tím mohla být i naše jednotka osvobozena od „služby v Tobruku".

Vraťme se ale k vaší osobní válečné anabázi. Jak pokračovala?

Musím se opět vrátit do tehdejší Palestiny. Jak už jsem řekl, naše vojenská jednotka na Středním východě měla vysoké zastoupení židovských vojáků. Nástup do této jednotky byl zcela dobrovolný a byl projevem opravdového vlastenectví. Nastupovali jsme do armády ze zajištěného existenčního postavení v době zuřící války, kdy bylo zcela jasné, že i tato jednotka bude zařazena do bojových akcí. Pokud jde o mě, tak jsem byl jedním z menšího počtu záložních důstojníků, kterému byla přidělena velitelská funkce. V jednotce byl přebytek důstojníků, přibližně dvě třetiny aktivních a třetina záložních. Proto asi stovka důstojníků byla v jednotce tzv. „nezařazených" důstojníků, kteří hodnosti nenosili na náramenících, ale na malém náprsníku a neveleli žádnému mužstvu.

Já jsem prošel jako velitel třiceti mužů výcvikem v poušti, což byla základní podmínka účinného nasazení vojáků na frontě. Výcvik byl velice obtížný, poušť byla bez jakýchkoliv opěrných bodů, nebyly mapy, neexistovaly cesty, duny byly jedna jako druhá a orientace takřka nemožná. Nebylo jednoduché přizpůsobit se nezvyklému terénu a pouštnímu životu. K tomu přidejte nedostatek vody, čerstvé stravy – žili jsme z konzerv a sužovaly nás nemoci, tropické horečky, malárie. Dostávali jsme sice pravidelné dávky chininu, ale ten měl zase vedlejší účinky. Přes všechny tyto svízele byla ale morálka mužstva na velmi dobré úrovni a všichni si uvědomovali, že bez důkladného výcviku by nebylo možné úspěšně čelit Afrikakorpsu – elitním jednotkám generála Rommela.

Po určitých přesunech pouštním terénem jsem byl, s ohledem na dobrou znalost angličtiny, povolán k vojenské misi v Jeruzalémě a v nové funkci jsem se dostal až do Teheránu a dál až ke Kaspickému moři. Po návratu z Persie jsem byl doporučen do nově se tvořícího vojenského polního soudu. Československá armáda byla demokratická a proto byly jak na Středním východě tak i v SSSR ustaveny čs. polní soudy, vojenská policie, vojenský polní prokurátor, obhájce atd. tak, aby byly zajištěny spravedlivé podmínky pro každého, kdo by byl případně z těch či oněch důvodů obviněn z porušení vojenských řádů.

Měli jste vůbec nějaké zprávy o životě v protektorátu a osudech vašich nejbližších?

Informací bylo velmi málo. Chtěl jsem ochránit své příbuzné před důsledky toho, že jsem vstoupil do zahraniční armády a změnil

pokračování na straně 10

GENETICKÝ VÝZKUM

z hlediska liberálního judaismu

V minulém čísle jsme přinesli první ze série textů vydávaných Rabínskou konferencí liberálního judaismu, vyjadřujících stanovisko k nejrůznějším náboženským či etickým otázkám. Dnes pokračujeme na velmi aktuální téma – genetický výzkum.

V duchu židovské tradice, k níž se hlásíme, patří mezi hlavní hodnoty, jež vyznáváme, koncepce *pikuach nefeš*, záchrany života, která je považována za povinnost, převažující všechny ostatní. Uznáváme rovněž micvu *prija u-r'vija*, povinnost rozmnožování, byť považujeme za potřebné zvažovat v této souvislosti i otázku přelidnění a další okolnosti. Hlásíme se k tradičnímu židovskému názoru, že lidé jsou partnery ve stále pokračujícím díle stvoření a zlepšování světa, a mohou tudíž podnikat nejrůznější kroky, které podle nich k tomuto cíli přispívají. A jsme přesvědčeni, že lidé nejen smějí, ale jsou povinni léčit, a je tedy potřeba podporovat veškeré aktivity, které mohou vést k uzdravení lidí, trpících nějakou chorobou.

Jako progresivní Židé také považujeme morální filozofii za vhodnou pomůcku pro rozhodování. Například potřeba rovnováhy mezi principy konání dobra, nekonání zla, samostatným rozhodováním a spravedlnosti, vytváří dobrý rámec pro zvažování problémů.

PROBLÉMY

Genetický výzkum zahrnuje celou řadu oblastí. Nové postupy, s nimiž přichází, se aplikují na bakterie, rostliny, zvířata i člověka a uplatňuje se v tak odlišných oborech, jako jsou zemědělství, obchod, farmaceutický průmysl, veterinářství nebo lékařství. S využitím těchto technik již byly vypěstovány nové rostliny, vyrobeny nové chemikálie a léky. Obecně lze říci, že výsledky genetického výzkumu nebudou pravděpodobně tak děsivé a nebezpečné, jak je prezentují odpůrci tohoto výzkumu (a rovněž někteří autoři sci-fi), ale ani nebudou zřejmě tak blahodárné, jak říkají jeho nejhorlivější zastánci. V lékařské oblasti jsou některé přínosy patrné již několik let. Například syntéza lidského růstového hormonu znamená, že již není třeba provádět posmrtné extrakce hormonu, což s sebou přinášelo riziko nákazy.

Ve všech oblastech výzkumu je nutné uvědomovat si možné nebezpečí komercializace, která může vést k tomu, že finanční zájmy převáží nad etickými principy a znemožní rovněž obecnou dostupnost výdobytků takového výzkumu. Je třeba zvažovat i další významné souvislosti.

My se zde však zaměříme pouze na medicínské aspekty genetického výzkumu, které se dotýkají člověka. Nicméně většinu z toho, co zde bude řečeno, lze aplikovat i na jiné typy výzkumu. Dotkneme se zejména tří oblastí, kde může výzkum přinést mnoho pozitivního, ale zároveň přináší složité etické otázky.

GENETICKÝ SCREENING

V lidské populaci se vyskytuje mnoho geneticky daných chorob (nemocí způsobených odchylkou v DNA – kyselina deoxyribonukleová, chemická látka, nesoucí genetickou informaci – a následnou tvorbou chybného proteinu, jako například hemofilie, svalová dystrofie nebo Tay-Sachsova nemoc). Genetické dispozice pro podobné choroby se dědí od jednoho z rodičů, který sám nemusí být nemocí postižen, ale je jejím přenašečem. V některých případech dojde k přenosu nemoci pouze v případě, že jsou jejími přenašeči oba rodiče (recesivní dědičnost), jindy je nutné, aby byla přenašečem matka (dědičnost vázaná na pohlaví) a někdy stačí jen jeden z rodičů (dominantní dědičnost). Odhaduje se, že existuje přibližně 40 tisíc tzv. monogenních chorob, tedy nemocí způsobených chybou mutací v jediném genu. Každá z těchto nemocí je sama o sobě vzácná, ale všechny dohromady se dotýkají jednoho až dvou procent populace. Je možné odhalit nositele celé řady nemocí. V některých případech, jako například u Huntingtonovy chorey, zhoubné neurologické poruchy, je rovněž možné identifikovat jednotlivce, kteří jsou nositeli odchylného genu, a u nichž tedy lze předpokládat rozvoj choroby, i když dosud nemají žádné symptomy. Nicméně, až na některé výjimky, je většina těchto nemocí stále neléčitelná a je tedy nutné si udělat jasno v tom, jaký užitek může screening přinést.

V případě potenciálních rodičů, kteří jsou nositeli recesivní choroby, může předmanželský screening vést k tomu, že k uzavření sňatku nedojde. V každém případě se jim může dostat poučení o tom, jaké jsou možnosti a rizika, a pokud se ke sňatku přece jen rozhodnou, lze v případě těhotenství provést screening plodu s následným případným přerušením těhotenství, pokud se tak rodiče rozhodnou. Samozřejmě zde vyvstává i otázka etiky potratů z lékařských důvodů, ale to je již jiná otázka, kterou se dnes nechceme ➤

obšírněji zabývat. Budiž zde pouze řečeno, že panuje obecná shoda, i mezi ortodoxními autoritami, že u takových nemocí, jako je Tay-Sachsova, kde dítě čeká do dvou let věku bolestivé umírání, je potrat přípustný. Potrat ovšem nelze považovat za léčbu.

Screening může mít psychologické důsledky a také představuje finanční náklady. Rovněž je třeba pečlivě zvažovat problém zachování důvěrnosti, aby byli chránění jak ti, kterých se to přímo týká, tak i jejich rodiny.

Aby měl screening nějaký smysl, musí být u každého podobného programu dostatečně zajištěno odborné poradenství a služby psychologa a screening se musí, kvůli snižování nákladů, zaměřit na jasně definovanou skupinu pravděpodobných nositelů konkrétní choroby. Je také nezbytné, abychom si vždy uvědomovali, nakolik může být screening přesný. Například cystickou fibrózu lze v současné době určit s přibližně devadesátiprocentní jistotou. To znamená, že zhruba deset procent nositelů zůstává nezjištěno a těm, kteří screeningem prošli, nemůže ani negativní výsledek poskytnout stoprocentní záruku.

V případě takových chorob, jako je například Huntingtonova chorea, kde z vyšetření může pro postižené vyplynout informace, že se u nich choroba projeví za několik let, je pomoc psychologa nanejvýš důležitá. Je prokázáno, že ti, kteří si přejí absolvovat vyšetření, mohou získané informace využít ke svému prospěchu v tom smyslu, že mohou podle jeho výsledků zařídit do budoucna a některým přinese uklidnění, že se u nich nemoc neobjeví.

Je-li tedy zajištěna adekvátní podpora a informovanost a jsou-li učiněna vhodná opatření, screening může být přínosem v tom, že umožňuje lidem, u nichž je riziko, že jsou potenciálními nositeli genetické choroby nebo u nich hrozí její rozvoj, připravit se na budoucnost a v některých případech přináší potřebnou jistotu, že riziko nehrozí.

GENOVÁ TERAPIE

Toto je jedna z nejcitlivějších oblastí genetického výzkumu. Patří sem léčba genetického defektu buď přímou opravou chybného genu, anebo dodatečným vložením správného genu do každé buňky, která by normálně měla zajišťovat produkci tohoto genu. Taková léčba je možná jen u omezeného množství chorob, u nichž se podařilo identifikovat jediný chybný gen a u nichž je známo, jakou chemickou změnu je třeba provést, aby byla zjednána náprava. Pak je teoreticky možné pozměnit buď zárodečné buňky (buňky, které se zapojují do procesu reprodukce, např. vajíčko, spezmatozoa a další), nebo somatické buňky (jakékoliv jiné buňky v těle). Mezi odborníky a informovanými laiky panuje obecná shoda v tom, že do zásahů do zárodečných buněk bychom se neměli pouštět, dokud nebudeme vědět mnohem více o možných přínosech i nebezpečích léčby, jejíž následky se mohou přenášet z generace na generaci. V každém případě by se na ni měla vztahovat stejná omezení jako na jakoukoliv jinou experimentální léčbu.

Somatická genová terapie již byla úspěšně aplikována v případě závažné kombinované imunodeficitní choroby, vzácné genetické poruchy, která postihne každý rok na celém světě přibližně čtyřicet dětí. Rovněž u mnohem rozšířenější cystické fibrózy (ve Spojeném království postihuje jedno ze dvou tisíc dětí) byl zaznamenán znatelný pokrok.

Obavy, že genová terapie může být zneužita k úpravě vlastností, které ve skutečnosti patří k charakteristice každého jednotlivce, jsou zatím předčasné, neboť tyto vlastnosti nejsou ovlivnitelné zásahem do jediného genu, ale jsou výsledkem vzájemného ovlivňování mezi několika geny a rovněž i vlivu

prostředí. Podobně je tomu i u dalších onemocnění, u nichž mohou být genetické dispozice – jako třeba srdeční choroby nebo různé typy rakoviny – nicméně jsou výsledkem kombinace různých faktorů, a genová terapie sama o sobě zde tudíž není lékem.

Obecně souhlasíme s vládními doporučeními (parlametní Clothier Report) ohledně rozumného rozvoje, omezení a regulace genetického výzkumu.

KLONOVÁNÍ

Klonování znamená tvorbu geneticky identických organismů nebo buněk. Tento pojem zahrnuje řadu technik. Některé z nich, například bakteriální klonování, se provádějí již celé roky, aniž by vzbudily nějaký odpor. Na druhé straně spektra stojí reproduktivní klonování lidských bytostí, které se nyní postupně stává reálnou možností a přitahuje tudíž značnou pozornost. Lze vést dělící čáru mezi reproduktivním klonováním, které vytváří geneticky identické jedince, a technikami, které nevedou k tomuto cíli, ale mohou mít léčebný přínos.

Problémy spojené s klonováním jsou poměrně komplexní, ovšem napříč židovským náboženským spektrem zde panuje až překvapivá míra shody. Obecně lze říct, že je při využívání klonování třeba nesmírné opatrnosti. Nicméně metoda vpravení genetické informace do buněčného jádra, která zahrnuje pěstování buněčných kultur, může přinést účinné řešení pro choroby, jako jsou Huntingtonova chorea nebo Parkinson. Při této léčbě by mohly být využívány embryonální buňky, jejichž použití pro výzkumné účely a při splnění jistých podmínek je již ve Spojeném království povoleno. Vzhledem k tomu, že zárodečné buňky nemají v židovském právu stejné postavení jako plně vyvinutá lidská bytost a záchrana lidského života je nejvyšší prioritou, mohou být tyto techniky povoleny a dokonce je jejich využití vítáno.

Dokonce i reproduktivní klonování by mohlo být v budoucnu přípustné jako léčba neplodnosti. Je důležité si zde ujasnit, že pokud se osoba narodí z klonovaného embrya, bude to stále individualita, samostatná osobnost, stejně tak jako jsou jedinečnou a unikátní osobností jednovaječná dvojčata, byť mají stejný genetický základ. Pokud by se provádělo klonování lidských bytostí, nešlo by o pořizování „kopií“. Nicméně v současné době je zde příliš mnoho rizik, etických i praktických. Z klonování ovcí či jiných savců víme, že dochází ke vzniku mnoha znetvořených embryí a značná část takto počatých mláďat zemře do několika dní po narození. To samé, pravděpodobně v ještě větší míře, by se zřejmě týkalo i lidí. Taková cena je nepřijatelná. Také máme jen chabou představu o tom, jaký psychologický dopad by to mělo, pokud by dítě bylo geneticky identické s jedním z rodičů.

Závažné etické otázky, spojené s reproduktivním klonováním, musí být nejprve důkladně prozkoumány, než se tato praxe bude moci stát realitou.

ZÁVĚRY

Etické problémy, které s sebou přináší genetický výzkum, jsou závažné a zahrnují širokou oblast. Tyto problémy jsou komplexní a je třeba pečlivě uvážit názory

pokračování na straně 15

V minulém čísle jsme odstartovali naši novou rodinnou rubriku – společně jsme se připravovali na Pesach. Tentokrát si řekneme, jak si užít nejvýznamnější židovský svátek, totiž šabat. K praktickým radám přidáváme také jedno šabatové čtení pro děti, jejich rodiče i všechny ostatní.

ŠÁBES NENÍ NUDA

Přesvědčit o tom děti, jejichž rodiče se třeba v nějaké fázi svého duchovního vývoje rozhodli šábes dodržovat, není vůbec lehké, ale rozhodně to stojí za to. Pochopitelně reformní směr si to udělal trochu lehčí, ale já chci poskytnout několik poznámek k dodržování pravidel šabatu podle halachické tradice.

Především je třeba opustit představu, že o šabatu je všechno zakázáno a smí se jenom modlit, jíst a číst. To je velmi pohodlné řešení pro toho, kdo chce lenošit, ale modlit se přece jenom bude. Tento program pochopitelně může děti jenom znechutit. Jistě je příjemné si v sobotu ráno trochu přispat, ale potom je třeba dělat spoustu věcí a najednou se jakoby nic nesmí – ani televize, ani počítač, dokonce z autíček jsou vyndány baterie, kreslit a psát se také nesmí – takže otrava ... Ano, skutečně to tak může být interpretováno.

Může se ale také pěkně prostřít stůl (a to i páni kluci umí, třeba podle jejich vkusu). Pak je možné jít na chvíli do synagogy, ne na dlouho, přesně na tu dobu, kdy je pobyt v synagoze ještě zajímavý. Podle věku dítěte deset minut až hodina, dobré je také – pokud je to možné – se třeba jít uprostřed trochu proběhnout, což v Praze není tak úplně jednoduché. Návrat domů by měl být spojen s procházkou, aby trochu vyhládlo a člobrdík se unavil.

Všichni (tak od dvou let věku dítěte) by se měli zapojit do činností spojených se sobotním jídlem, aby bylo jasné, že mají na průběhu událostí svůj podíl a úspěch je také jejich zásluhou. Je opravdu velkou micvou, pokud třeba maminka dovolí dětem, aby jí v pátek pomáhaly při vaření, eventuálně aby upekly samy barches (jak se vždy v Praze říkávalo) anebo chalu (jak se říká nyní). Kuchyň určitě po takové činnosti nebude nejčistší, ale co je to proti tomu, když dítě položí na stůl barches a řekne, ten jsem pekl/pekla **JÁ** a všichni ho musí pochválit. Tvar a pletení je možné si nacvičit předem s plastelínou, recept na jednoduché těsto je přiložen. Je dobré dělat malé barchesy, aby každý měl svůj. Je také možné, že se barches úplně nepovede, ovšem i v takovém případě je možné ho sníst a pochválit.

Děti také mohou během týdne připravit třeba jmenovky pro každého účastníka šábesové seudy. Co je hlavní – nechat je povídat o všem, o čem chtějí a na co celý týden nebyl čas. Sobota je den, kdy všichni mají čas a vůli být pospolu, takže nepřítomnost všelijakých technických vymožeností není na škodu, ale právě naopak. O šabatu k sobě mají všichni blíž. Při hrách se rodiče mohou stát dramaturgy a režiséry divadelních her s medvídky a panenkami anebo staviteli s kostkami, a vůbec je plno možností, jak zabavit sebe a děti, aniž by se musela porušit pravidla šabatu. Nemělo by se zapomenout na procházky, při nichž je možné se kdykoli zastavit a obdivovat to, co ve všední den přehlížíme – počínaje kytičkou a konče například stavebním detailem, kterých je všude dost. Pochopitelně je také čas na knihy, počínaje leporely a konče komentáři k Tóře.

Každopádně atmosféra šabatu by měla být taková, aby vyniklo to, co je povoleno a na všelijaké zákazy tedy ani nepřijde řeč. Hlavní je informovat děti, proč o šabatu nepoužíváme některé věci a neděláme některé činnosti, a ony to přijmou, pokud i my upřímně chceme šabat dodržovat. Možná, že někdy méně zákazů přinese lepší výsledek, než tvrdé „to se smí a to se nesmí“. Účelem je, aby se děti na šabat těšily, protože maminka a tatínek na ně mají čas a mohou společně dělat spoustu věcí, na které jindy čas není. O hostech, kteří k šabatu patří, si povíme snad někdy jindy.

O šábesovém jídle bylo již napsáno mnoho a skutečností je, že jídlo na šabat je mimořádné a vždy moc dobré, ale je třeba vzít v úvahu, že není nezbytně nutné jíst šoulet, protože ne každý ho má rád. Sobotní jídlo musí být připraveno a ohříváno podle přesných pravidel, ale to neznamená, že se „musí“ jíst šoulet.

Hana Mayerová

Jednoduchý barches/chala

Ingredience: 1 kg mouky, 2 lžičky sušeného droždí, sůl (rovná polévková lžíce), 4 lžíce oleje, cukr – asi půl hrnku (1 dcl) a asi 2 hrnky vody.

Příprava: Především připravíme kvásek z vody, droždí a cukru, smícháme s moukou a zbylým cukrem, pak přidáme vodu a sůl a hněteme těsto – zpočátku se lepí a potom je velmi příjemné na zpracování, během hnětení se stane hladkým. Když je úplně hladké, necháme je kynout, asi po hodině až hodině a půl těsto znova dobře prohněteme a necháme ještě asi půl hodiny kynout a rozdělíme na koule, které dále rozdělíme vždy na tři válečky, z nichž pleteme chaly. Tyto položíme na plech vyložený pečicím papírem a potřeme je rozšlehaným vejcem a posypeme mákem nebo sezamovými semínky. Pečeme při teplotě 180 °C podle velikosti barchesů asi půl hodiny anebo více podle potřeby. Mezidobí mezi kynutím lze využít k přípravě dalších sobotních jídel nebo jiným přípravným aktivitám k šabatu, anebo naopak v mezidobí je možné napsat úkoly (pokud máme doma školáka), aby nebyl důvod k výmluvě – nemohl/a jsem dělat úkoly, protože na šabes se to nesmí.

CHALY NA ŠABAT

Před dávnými časy, když ještě stál jeruzalémský Chrám, žil v Erec Jisrael rabi Chanina ben Dosa.

Rabi Chanina i jeho rodina se vždy snažili pomáhat ostatním, konat dobré skutky a dodržovat micvot, hlavně ty, které se týkají šabatu.

Každý pátek ráno připravovala žena rabiho Chaniny zvláštní jídlo na počest šabatu. Rozdělala oheň v peci, zadělala těsto a upekla dvě chaly. Jak se domem linula vůně čerstvě pečeného chleba, celá rodina věděla, že šabat je za dveřmi.

Ale rabi Chanina byl chudý a někdy neměl ani dost peněz na nákup potřebného množství mouky.

Jednou v pátek ráno požádala rabiho Chaninu jeho žena, aby jí dal peníze na nákup. Ale rabi Chanina jí žádné peníze dát nemohl. Žena byla velmi ustaraná: „Chci připravit slavnostní jídlo na šabat, tak jako každý týden. Ale mám tak málo mouky, že mi nevystačí ani na upečení jedné chaly," říkala si pro sebe a byla moc smutná.

Jak si s tím rabínova žena poradila? Řekla si: „Chci, aby moje rodina zasedla k šabatovému stolu, tak jako vždy. Budeme pít vodu, jíst to, co nám vyrostlo na zahradě, a zpívat zmirot, šabatové zpěvy, tak jako to děláme každý šabat. A pokud jde o chaly – rozdělám oheň v peci, aby sousedé cítili kouř z komína a nikdo nepoznal, že si nemůžeme ani dovolit upéct chalu na šabat."

Vedle rabiho Chaniny a jeho rodiny žila zlá, protivná žena. Navštěvovala své sousedy jen proto, aby zjistila, co dělají, co jedí a pijí a jaké šaty nosí. Potom chodila po okolí a pomlouvala: „Víte, že moje sousedka, ta co bydlí nalevo ode mě, neumí vařit? Jídlo, které dává svým dětem, je bez chuti!" vykládala každému na potkání. „A moje sousedka vpravo? No ta se ani nenamáhá, aby na počest šabatu uklidila. Prach a pavučiny má po celém domě," říkala a nepěkně se smála. „Moje sousedka odnaproti si od neděle až do erev šabat nevymění oděv. To je prostě strašné. Ani se na ni nemůžu dívat!" A ta zlá žena nakrčila nos a pohrdavě pohodila hlavou.

Toho dne, kdy žena rabiho Chaniny neměla dost peněz, aby koupila mouku na chaly, viděla ta zlá, protivná žena, jak se z jejich komína kouří a řekla si: „Neviděla jsem dnes rabínovu ženu jít na trh. A z jejich domu nevychází vůně žádného jídla. Proč se jim tedy kouří z komína? Možná, že rabínova žena jenom předstírá, že vaří na šabat. Zajdu k ní a jestli zjistím, že je její pec prázdná, povím to všem sousedům a udělám jí pěknou ostudu."

Škodolibě se zasmála a zaklepala na dveře rabiho Chaniny. Ani nečekala, až ji pozvou dovnitř, otevřela dveře a vstoupila. Ta zlá, protivná žena řekla manželce rabiho Chaniny: „Vím, že vaše rodina zachovává všechna šabatová nařízení a přišla jsem se podívat, jaké jídlo dnes večer připravujete. Copak to pečete na počest šabatu?" Jen to dořekla, rovnou šla k rozpálené peci a už už se chystala otevřít dvířka.

Žena rabiho Chaniny nevěděla, co si počít. Říkala si: „Jestliže dvířka otevře, uvidí jen hořící dříví. Pozná, že nic nepečeme a potom řekne všem sousedům, že rodina rabiho Chaniny nemá v úctě šabat."

Ale když ta zlá, protivná žena otevřela dvířka pece, celý dům se naplnil nádhernou vůní a v peci se leskly dvě krásně spletené chaly, již skoro hotové.

Žena rabiho Chaniny zářila radostí a děkovala B-hu za to, že jí pomohl ve chvíli nouze a ušetřil ji potupy a ponížení. A ta zlá, protivná sousedka, která ji chtěla zahanbit, tak nakonec byla zahanbena sama.

◗ Podle midraše z traktátu Ta'anit 24b-25a
převyprávěla Ofra Reisman
Ilustrace: repro Jewish Legends and Stories for Parents and Children, Michal Gamlieli

NÁŠ TIP:

Na kiduš lze použít jakýkoliv pohár, jediným požadavkem je, aby se do něj vešel zhruba jeden decilitr vína. Bývá však zvykem mít pro tuto příležitost vyhrazen zvláštní pohár, který se jindy nepoužívá. Pokud nevlastníte speciální kidušový pohár, můžete si jej i vyrobit. Lze použít jakoukoliv nezdobenou sklenici požadovaného objemu a vyzdobit ji barvami na sklo (tradičním motivem jsou pochopitelně vinné hrozny či réva), dekorace by měly končit nejméně centimetr pod okrajem, aby se jich při pití nedotýkaly rty.

Vyrobit si lze samozřejmě i jiné předměty, které se při oslavě šabatu používají – přikrývku na chalu, svícny. I u nich platí, že je možné používat jakékoliv svícny, jakýkoliv ubrousek, ale stejně jako u poháru je lepší mít vyhrazeny předměty, které budete používat pouze na počest šabatu. Například na ubrousek lze vyšít či zdobit jakoukoliv jinou vhodnou technikou (obvykle na něm bývají vyobrazeny chaly, text příslušného požehnání nebo třeba přání „šabat šalom"). Jako schránku na vonné koření, které používáme při havdale, lze docela dobře použít uzaviratelná nerezová sítka na čaj (lze zakoupit v domácích potřebách či obchodech s čajem), která se vyrábějí v nejrůznějších tvarech.

PRVNÍ ARAB MEZI „SPRAVEDLIVÝMI“

Titul „Spravedlivý mezi národy“ („Chasid umot haolam“), udělovaný jeruzalemským institutem Jad Vašem těm, kteří v době nacismu zachraňovali Židy, dostalo do dneška víc než 21 tisíc lidí. Pro mnohé snad bude překvapením, že nejvíc jich je z Polska – 5733; po Polácích následují Nizozemci – 4513. Titul „Spravedlivých“ získalo šedesát muslimských zachránců Židů, ve velké většině Bosňanů a Albánců. Není mezi nimi žádný Arab. Totiž – doposud mezi nimi nebyl ani jeden Arab; nyní však americký badatel dr. Robert Sadoff předložil Jad Vašemu jméno v roce 1997 zesnulého tuniského statkáře Chaleda Abdel Wahaba a požádal, aby mu udělili titul „Spravedlivého mezi národy“.

Osud více než půl milionové židovské komunity v severní Africe se v době nacistické okupace v zásadě nelišil od osudu evropských Židů, kromě (velice podstatného!) rozdílu, že nacisté neměli možnosti a čas odvézt je do evropských koncentráků. Sadoff, jenž začal studovat osud severoafrických židovských komunit asi před šesti lety, vycházel z předpokladu, že zrovna tak jako v Evropě, i tady museli být lidé, kteří zachraňovali Židy. Jeho předpoklad se potvrdil. O Chaled Abdel Wahabovi Sadoffovi krátce před svou smrtí vyprávěla Annie Bucharis, která se vystěhovala do Los Angeles. Na svém statku Wahab ukrýval 24 Židů – mezi nimi také Annie – až do konce německé okupace. Wahab nebyl jediný. Mnozí v zájmu záchrany Židů riskovali svobodu i život. Zvláštní připomínku si zaslouží vztah ke konfiskovanému židovskému majetku. Například imám města Alžír uveřejnil religiózní zákon – fatvu, zakazující muslimům, aby se podíleli na židovských cennostech. Podle Sadoffa tato fakta zůstala dlouho neznámá zejména proto, že se je historici ani nesnažili objevit. Dokonce i Jad Vašem teprve před půldruhým rokem uveřejnil první výzkum o holocaustu v arabském světě – poznamenal Sadoff a připomenul historikům, že bádání o této problematice musejí urychlit, protože brzy už nebude nikdo, kdo by byl schopen podat autentické svědectví o Arabech, kteří zachraňovali své židovské spoluobčany.

V arabsko-židovských nebo arabsko-izraelských vztazích bylo v poslední době i několik jiných „prvních případů“. Poslanec za Stranu práce, Raleb Madžallah, je za 59 let existence státu Izrael první arabsko-muslimský ministr v izraelské vládě (ministr drúzské národnosti už ve vládě sloužil). Premiér Ehud Olmert Madžallovo jmenování nazval „historickou událostí“; naproti tomu Esterina Tartmanová, poslankyně krajně nacionalistické strany „Izrael – náš domov“, jmenování Madžally nazvala „zradou sionismu“ (její strana však přece zůstala ve vládě, aby – jak řekla – „bojovala zevnitř proti zradě“). A možná v blízké budoucnosti budeme svědky ještě dalekosáhlejší události: po tom, co se prezident Moše Katzav uchýlil do vynucené dovolené (pro sexuální delikty, z nichž je podezříván), jeho funkci plní předsedkyně knesetu Dalja Iciková. V době jejích dost častých zahraničních návštěv ji nahrazuje některý podpředseda parlamentu a jedním z nich je právě Drúz Madžali Wahbi, dalším arabský poslanec Achmed Tibi. Pověří-li Iciková některého z nich ve své nepřítomnosti plněním funkce prezidenta, bude poprvé v historii Izraele nežid dočasnou hlavou státu. Ovšem, to je prozatím spíše teoretická možnost: předseda knesetu má sedm náměstků a předsedkyně může pověřit agendou i jiného, nejen svého drúzského anebo arabského náměstka.

◗ **Yehuda Lahav, Tel-Aviv**

ŠAVUOT PRO DĚTI

27. května v 15 hodin ve Společenském sále, Maiselova 18

Povídání o svátku, písničky souboru Mišpacha a pro nejmenší děti pohádka Princezna na hrášku.

RYTÍŘ ČESTNÉ LEGIE...

pokračování ze strany 5

si proto jméno z Kleina na Klímu. Bylo to samozřejmě úplně zbytečné, protože stačilo, aby byl někdo Žid, a tím to bylo vše dané. O smrti své matky jsem se dozvěděl náhodným dopisem, poslaným prostřednictvím Červeného kříže do Palestiny. O koncentračních táborech a plynových komorách jsme se dozvěděli až ke konci roku 1944.

Dlouho jsme si povídali o vaší účasti v bojích o Tobruk, o tom, jaké to bylo u Dunkerque, později v Anglii, jak si vedli naši vojáci a kolik dobrých lidí, kamarádů se nedožilo konce války. Vy jste to štěstí měl. Jaké byly vaše poválečné osudy?

V květnu 1945 jsem se vrátil do vlasti a zůstal jsem v armádě jako justiční důstojník nejdříve v Plzni, později jsem byl jmenován vedoucím justičního oddělení 1. armádního sboru (velitel generál Klapálek). Po nějaké době mne přeřadili na MNO, kde jsem pracoval v oblasti válečných škod. Propuštěn z armády jsem byl v roce 1951 v rámci čistky justiční služby od Židů. Vedoucí justičního odboru MNO byl generál JUDr. Ota Vrbský (původně Winterstein), manžel vdovy po doktoru Vrbenském, významném členu KSČ ještě z první republiky. Generál Vrbský byl propuštěn a potom dalších 15 justičních důstojníků, z toho l4 Židů a jeden „parádegoj“, aby se neřeklo. Delší setrvání v československé armádě nebylo žádoucí, jak nám nový náčelník justičního odboru sdělil.

Díky Bedřichu Steinerovi jsem získal místo v národním podniku Kniha. V roce 1954 při další kádrovací vlně usoudili, že Žid, který bojoval na Západě, nemůže pracovat jako vedoucí plánovacího oddělení, plánování knížek prohlásili za tajnou činnost a místa jsem byl zbaven. Tehdy se od n.p. Kniha oddělil Knižní velkoobchod, kam jsem nastoupil a zůstal až do své penze v roce 1969. Poté, co zemřela má žena, jsem odjel do Mnichova, kde jsem prožil dvacet let. Koncem dubna 2002 jsem se vrátil definitivně do Prahy.

Jednoho syna mám v Praze, dcera žije na Floridě. Nedávno se mi narodil pravnuk. Život, jak vidíte, jde dál a to je moc dobře.

◗ **Milan Kalina**

ÚSPĚCH SPOLEČNOSTI MATANA

Rekonstrukce fasády synagogy v Hradci Králové získala druhé místo v celorepublikové soutěži Fasáda roku 2006

Počátkem letošního dubna se konalo v Karlínském divadle slavnostní vyhlášení výsledků celorepublikové soutěže Fasáda roku 2006, pořádané společností Baumit. Druhé místo v kategorii „Rekonstrukce" obsadila obnovená fasáda synagogy v Hradci Králové. To je velmi významný úspěch, zejména vezmeme-li v potaz skutečnost, že prvé místo získala složitá rekonstrukce renesanční sgrafitové fasády zámku v Doudlebech nad Orlicí.

Synagoga v Hradci Králové byla postavena na nároží Pospíšilovy třídy a třídy Čs. armády v letech 1904–1905 v secesním slohu s orientálními prvky, jako náhrada za starší modlitebnu nacházející se v rabínském domě v ulici Rokytanského, podle projektu architekta Václava Weinzettela. Tento architekt později působil jako ředitel kamenosochařské školy v Hořicích v Podkrkonoší a je znám jako autor celé řady pomníků a památníků nebo projektu Hypoteční banky v Praze. Synagoga byla zasvěcena slavnostní bohoslužbou 24. září 1905. Kromě vlastního modlitebního sálu byly v budově byty rabína, šámese, domovníka a zasedací síň s archivem. Bohoslužby se v synagoze konaly do druhé světové války. Po válce byla krátce využita jako modlitební prostor obnovené židovské náboženské obce. Po roce 1960 byla adaptována pro potřeby Státní vědecké knihovny, která ji využívá dodnes.

V průběhu obnovy synagogy byly v roce 2006 opraveny m.j. klempířské prvky, zejména okapové žlaby a svody, její stěny byly nejprve omyty vodou. Poté byly odstraněny staré akrylátové nátěry a následně rekonstruovány všechny ozdobné prvky fasády včetně provedení jejich konzervace. Byl obnoven původní hebrejský nápis na průčelí, budova byla omítnuta vápennou štukovou omítkou, hlavní i boční portál byly očištěny a konzervovány, stejně jako balustráda a kamenný sokl. Na závěr byla omítka opatřena silikátovým nátěrem okrové barvy, zdobné architektonické prvky fasády byly natřeny dle dochované archivní fotografie z doby první republiky tmavě zelenou barvou v původním odstínu, který odhalil restaurátorský průzkum. Obnovená fasáda tak respektuje původní barevnost a nechává vyniknout originálním reliéfům, kontrastní barevné prvky zvýrazňují i ornamenty a písmo. Celkové náklady na obnovu fasády královéhradecké synagogy dosáhly výše 1 669 090 Kč. Vzhledem k tomu, že budova synagogy je zapsanou nemovitou kulturní památkou, finančně se na její obnově podílely i město Hradec Králové a Ministerstvo kultury ČR v rámci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón.

Obnova byla zajišťována JUDr. Heřmánkem z akciové společnosti Matana, generálním dodavatelem díla byla společnost Resding, s.r.o., z Hradce Králové, pod vedením jejího vlastníka, stavitele Martina Buchara, restaurátorský průzkum a dozor nad realizací obnovy fasády zajišťoval Josef Červinka, DiS.

V neposlední řadě patří dík za podporu a cenné rady při obnově i památkářům z pověřeného Magistrátu města Hradec Králové a Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Pardubicích.

Mgr. Blanka Rozkošná

CESTA KE SVOBODĚ

Šestý ročník sportovně-společenského setkání přátel cyklistiky, pořádaného ke každoroční poctě těch, kteří přežili Terezín a vrátili se do osvobozené Prahy.

Odjezd 26. května 2007 cca v 7 hodin z Masarykova nádraží.

Vyzkoušený a ověřený itinerář povede účastníky z Terezína kouzelnou krajinou pod horou Říp až do Prahy. Trasa je dlouhá asi 70 km a vede mimo hlavní silniční tahy.

Přihlášky a přesné informace poskytne: info@hakoach.cz

PROČ ÍRÁN POPÍRÁ HOLOCAUST?

Poznámky ke konferenci popíračů v Teheránu

V polovině prosince loňského roku ukončil íránský prezident Ahmadínežád v Teheránu konferenci popíračů holocaustu. Byla to opravdu obskurní přehlídka, jež se tu sešla: bývalý vůdce Ku-klux-klanu David Duke, blázniví stoupenci židovské sekty Neturei karta, funkcionáři německé NPD a známá galerie popíračů holocaustu.

Frederick Toeben měl přednášku nazvanou „Holocaust – vražedná zbraň“ – zjevně mu slova Martina Walsera o „osvětimském klacku“ nebyla dost efektní. Robert Faurisson označil šoa za „lživou historii“, jeho kolegyně Veronika Clarková z USA prohlásila, že Židé v Osvětimi vydělávali peníze, profesor McNalley vnesl do hry „čaroděje a ježibaby“ (věřit na ně je prý stejně směšné jako považovat holocaust za fakt), zatímco Belgičan Leonardo Clerici ze svého muslimského hlediska prohlásil, že hodnota metafyziky je vyšší než hodnota historie.

Íránský ministr zahraničí Mottakí: „Pokud dojde konference k závěru, že se holocaust skutečně odehrál, přijmu tento fakt.“ Jakpak to asi dopadlo?

Kdyby se toto shromáždění konalo v nějaké přístavní hospodě v Melbourne, nikdo by se o ně nezajímal. Závažnosti a historického významu nabylo jen proto, že se odehrálo na pozvání a v prostorách íránského ministerstva zahraničí – v prostorách vlády, jejíž země disponuje největšími zásobami ropy po Saúdské Arábii a největšími zásobami zemního plynu po Rusku, v prostorách, kde výše citované věty nevyvolaly smích, ale zbožné přikyvování a aplaus, v prostorách, na jejichž stěnách visí fotografie mrtvol s nápisem „mýtus“ a fotografie smějících se lidí přeživších koncentrační tábory s nápisem „pravda“.

Tato konference popíračů znamenala jistý zlom, protože zde bylo téma popírání šoa oficiálně postaveno do centra zahraniční politiky velké a důležité země. A už samotný tento fakt mění svět. Proč? Protože OSN, založená kdysi jako odpověď na masakry druhé světové války, se zjevně smiřuje s tímto státně provozovaným výsměchem celému civilizovanému světu. Nový generální tajemník OSN Pan Ki-mun sice konferenci popíračů označil za „nepřijatelnou“, jeho odpověď na otázku možných důsledků však zůstala slabá: „Jsem ochoten zahájit dialog s íránským vedením.“ Jakže? Dialog o tom, jestli existoval holocaust? Pokud by byl v příštích týdnech a měsících zachován tento postoj, etablovalo by se popírání holocaustu jako přece jen možný pohled na minulost. Pak by se mohla připojit např. Venezuela, pak by se mohlo stát, že by v dohledné době třetina zemí v Organizaci spojených národů prohlásila židovské utrpení během druhé světové války za sionistické výmysly.

Matthias KÜNTZEL Autor je politolog a věnuje se problematice antisemitismu a islamismu. Otištěno v revue Politika v lednu t.r.

Teheránská konference popíračů však znamenala zlom nejen svým státním charakterem, nýbrž i kvůli svému účelu. Dříve chtěli popírači holocaustu revidovat minulost. Dnes chtějí utvářet budoucnost, připravovat nový holocaust. Zahajovací projev íránského ministra zahraničí Manúčehra Mottakího o tom nepřipouští žádnou pochybnost. Jestliže se zpochybňuje oficiální verze holocaustu, pak se podle Mottakího musí zpochybnit i „povaha a identita Izraele“. Popírá se specifičnost pronásledování Židů v kontextu všeobecného nacistického vedení války, aby se znehodnotil hlavní motiv založení Izraele. Téma Osvětimi se zbavuje legitimity, aby se legitimizovala druhá protižidovská genocida. I kdyby však holocaust přece jen existoval, podle Ahmadínežádovy rétoriky by Izrael tím spíš neměl v Palestině co pohledávat. Tak či tak zůstává výsledek stejný: Izrael musí zmizet.

Pouze z tohoto důvodu Írán ocenil delegaci židovské sekty Neturei karta, která holocaust nepopírá: protože vítá zničení Izraele. Tento cíl byl společným jmenovatelem, který spojoval účastníky konference. Ahmadínežád ho formuloval ve svém závěrečném projevu: „Existenční křivka sionistického režimu klesá,“ prohlásil v plénu, „brzy se zhroutí. …Sionistický režim bude degradován a lidstvo osvobozeno!“

Popírání holocaustu a jaderný program

Tak jako se Hitler podle svého názoru pokoušel vražděním Židů „osvobodit“ lidstvo, i Ahmadínežád věří, že může lidstvo ➤

„osvobodit“ násilným zničením Izraele. Konference popíračů jako nástroj propagandy je neoddělitelně spojena s jaderným programem jako nástrojem realizačním. Před pěti lety, v prosinci 2001, se tehdejší íránský prezident Hášimí Rafsandžání poprvé pochlubil, že „jediná atomová bomba by v Izraeli zničila všechno, zatímco škody případného nukleárního protiúderu by pro islámský svět byly ohraničitelné. Uvažovat o takové možnosti není iracionální.“ Zatímco islámský svět by mohl při izraelském odvetném úderu obětovat statisíce „mučedníků“, aniž by zanikl, podle Rafsandžáního logiky by se Izrael stal minulostí už po první bombě.

Je to právě tato sebevražedná mentalita, která odlišuje íránský program jaderného zbrojení od programů všech ostatních zemí a pro kterou je tak nebezpečný. V roce 1980 o této mentalitě řekl Chomejní: „Uctíváme Boha, ne Írán. Vlastenectví je jen jiné jméno pro pohanství. Já říkám: Nechejte tuto zemi (Írán) klidně lehnout popelem, jen když islám zvítězí nad ostatním světem.“ Těm, kteří mají sklon považovat takové výroky za bezvýznamné, bych chtěl připomenout oznámení zástupce íránského revolučního vůdce Alího Chamenejího, který stojí v íránské hierarchii ještě výš než Ahmadínežád. 16. listopadu 2006 prohlásil: „Žid je nejtvrdošíjnější nepřítel zbožných. A válka s Izraelem rozhodne o osudu lidstva.“ Nikdo nemůže popřít, že země, která jako první dělá z popírání holocaustu předmět své zahraniční politiky, je totožná se státem, který jako první nezastřeně hrozí jinému členskému státu OSN zničením.

Proč však potom holocaust popírají, místo aby ho oslavovali? Většina kladných ohlasů na Ahmadínežádovo popírání holocaustu přichází z arabského světa, kde ho pochválil zejména Hizballáh, egyptské Muslimské bratrstvo a Hamás. Ale právě tady neobdivují Hitlera kvůli dálnicím ani kvůli obsazení Paříže, ale kvůli vraždění Židů. Proč se tedy holocaust nejvíc popírá právě tam, kde dodnes nejvíc vzkvétá obdiv k Hitlerovi? Jak jde popírání holocaustu dohromady s obdivováním Hitlera? Klíč k řešení tohoto paradoxu přináší pohled na antisemitskou mentalitu.

„Bratr Hitler“ a „Mučedník Eichmann“

Každé popírání holocaustu je vyostřeným antisemitismem. Kdo prohlašuje Osvětim za „mýtus“, vykresluje Židy jako univerzálního nepřítele, který kvůli mrzkému mamonu již šedesát let neustále klame lidstvo. Kdo mluví o „takzvaném“ holocaustu, předpokládá, že přes 90 % kateder a médií na světě kontrolují Židé a hermeticky je uzavírají před „skutečnou“ pravdou. Kdo obviňuje Židy z takových zločinů, nemůže dost dobře kritizovat Hitlerovo konečné řešení. Už proto je v každém popírání holocaustu implicitně obsažena výzva k jeho opakování.

Íránský prezident Ahmadínežád se srdečně zdraví se židovskými účastníky konference o „revizi“ historického pohledu na holocaustu – zástupci Neturej karta.

V dubnu 2002 napsal egyptský žurnalista ve druhém největším státem kontrolovaném egyptském deníku Al-Akbar: „Pokud jde o podfuk s holocaustem, mnoho francouzských studií prokázalo, že to není nic než fabrikovaná lež a podvod. Já si však stěžuji na Hitlera a z nejhlubšího srdce mu vyčítám: Kdybys to tak udělal, můj bratře, kdyby se to bylo opravdu stalo, mohl si svět s ulehčením oddychnout od jejich (židovských) špatností a hříchů.“ Zde se ukazuje, jak lze jedním dechem holocaust popírat a zároveň oslavovat.

Často se však nadšení pro šoa formuluje i bez výhrad. Poprvé to bylo patrné v roce 1961, kdy vzbudil velký rozruch proces proti Adolfu Eichmannovi. Jordánský list The Jerusalem Times tehdy uveřejnil otevřený dopis Eichmannovi, v němž stálo: „Likvidací šesti milionů (Židů) jste lidstvu prokázal skutečnou službu. Nechť je pro vás útěchou, že tento proces jednoho dne vyvrcholí likvidací zbývajících šesti milionů, aby pomstil vaši krev.“ Arabští autoři oslavovali „mučedníka Eichmanna“, který podle nich „padl ve svaté válce“. Hannah Arendtová shrnula tyto nálady v knize Eichmann v Jeruzalémě: „Noviny v Damašku a Bejrútu, v Káhiře a Jordánsku neskrývaly sympatie k Eichmannovi, ani politování, že ‚nedokončil svou práci‘; káhirské rozhlasové vysílání v den zahájení procesu obsahovalo dokonce rýpnutí do Němců, kterým se nyní vyčítalo, že v poslední válce každé německé letadlo neprovedlo nálet na jednu židovskou osadu.“

Toto upřímné přání vidět zničení všech Židů se v egyptském deníku Al-Akbar opakovalo v dubnu 2001. „Poděkujme Hitlerovi,“ navrhoval zde prominentní publicista Achmad Ragab, „pomstil se Izraelcům předem. Vyčítáme mu jen to, že jeho pomsta nebyla úplná.“ Je zřejmé, že toto nadšení holocaustem je logicky neslučitelné s jeho popíráním. Tento poznatek však pomíjí jednu okolnost: antisemitismus je založen na emocionální infrastruktuře. Ta namísto logiky a rozumu staví zavádějící kombinaci vzájemně se vylučujících atributů, jejichž jediným společným jmenovatelem je eliminující nenávist ke všemu židovskému. Z tohoto důvodu se využívají všechny verze protižidovské interpretace holocaustu současně a jedna přes druhou. Napřed hurá nad zkázou milionů, pak rozhořčený „důkaz“, že tato záhuba milionů je výmyslem sionistů; za třetí tvrzení o židovském spiknutí proti Německu, které Hitler důsledně zmařil a potrestal; za čtvrté ujištění, že holocaust byl společně zosnován sionisty a nacisty; za páté výčitka, že právě oni, sionisté, a jejich „průmysl holocaustu“ z průhledných příčin nafukují vraždění Židů; za šesté, že skutečným holocaustem je postup Izraelců proti Palestincům – a tak pořád dále.

Máme tu co dělat s fantastickým paralelním vesmírem, kde se neustále porušuje princip reality, a v němž mají místo samé vzájemně si odporující fantastické představy o Židech, jen když potvrzují antisemitskou paranoiu a nenávist, vesmírem, v němž jsou vyloučeny zákony rozumu a všechna duševní energie se dává do služeb antisemitismu. Tento vesmír se při vší zmatenosti vyznačuje dvěma konstantami. Za prvé se zdráhá vzít vraždění Židů na vědomí, natožpak ho odsoudit. Za druhé je ochoten, jakkoliv nepřímo, spatřovat v holocaustu zdroj povzbuzení a inspirace, jakýsi precedens dokazující, že to jde, že Židy lze vraždit po milionech. Proto u Ahmadínežáda nezáleží na přesném znění jeho tirád o holocaustu. Je tímto tématem posedlý, protože ho fascinuje možnost druhého holocaustu. Proč však potom opakovaně, veřejně a demonstrativně objímal ultraortodoxní Židy? Proč zdravil zvlášť každého Žida přítomného na konferenci a proč prohlásil, že sionismus by měl být striktně oddělován od židovské víry? Podívejme se nejprve na moderní antisemitismus v Íránu.

– dokončení příště –

Matthias KÜNTZEL

Foto: www.president.ir

KKL-JNF ve spolupráci s Divadlem Radka Brzobohatého a Hotelem Lesno si vás dovolují pozvat na jedinečné představení

NADÍVANÁ RYBA

Židovské divadlo Šalom z Moskvy

22. 5. 2007 v 19 hodin

v Divadle Radka Brzobohatého

Opletalova 5 (pasáž ČTK)

Vstupenky v ceně 350 Kč budou k dostání v kanceláři KKL a Sochnutu, Praha 1, Jáchymova 3. Veškeré další informace Zoša Vyoralová, mail:zosa@email.cz, mobil: 602 703 653, fax a zázn.: 224 810 118, telefon: 224 810 099. Informace o divadle na **www.shalom-theatre.ru**

„LIEDER FUN DOR CU DOR“

neboli „Píseň z generace na generaci“ je název koncertu pořádaného Židovskou obcí v Praze ve spolupráci s Galerií Nová síň

Jeruzalémská synagoga

středa 30. 5. 2007 v 19 h

Sugestivní židovské písně v podání kyjevské zpěvačky ***Kateryny Kolcové-Tlusté***

na klarinet a klavír doprovází ***Milan Arner***

moderuje ***Ester Kočičková***

HOTEL UNGELT V SAMÉM SRDCI HISTORICKÉ PRAHY 1

vypisuje výběrové řízení na pozici managera marketingu a prodeje. Podmínkou je vzdělání a praxe v oboru, dobrá znalost anglického jazyka, bezúhonnost.

Životopis zasílejte na adresu: matana@matana.cz

SCHULHOFF QUARTETT V JERUZALEMSKÉ SYNAGOZE

JEDINÝ KONCERT VYNIKAJICÍCH UMĚLCŮ

neděle 20. května ve 20 hodin

Na programu díla Viktora Ullmanna, Gideona Kleina, Hanse Krásy a Erwina Schulhoffa

Schulhoffo kvarteto bylo založeno Milanem Šetenou, Michalem Kostkou, Filipem Waulinem a Jonášem Krejčím, jejichž hudební kariéra je zavedla do významných hudebních institucí, jako je Vídeňská filharmonie, Vídeňský komorní orchestr nebo Petersonovo kvarteto. Celou dobu od svých studií však mezi sebou udržovali tvůrčí kontakt a v roce 2001 se rozhodli pro založení vlastního kvarteta, které pojmenovali po vynikajícím skladateli Erwinu Schulhoffovi. „Leitmotivem“ jejich dramaturgie je uvádění hudby těch skladatelů, kteří zahynuli v holocaustu a jejichž tvorba by měla opět zaznít, a to především ve střední Evropě, kde jejich hudba měla své kořeny a své posluchače.

Koncert je sponzorovaný americkou organizací **MUSIC OF REMEMBRANCE** (Seattle), která pořádá naučný cyklus koncertů v pěti zemích střední a východní Evropy. Organizace oživuje po celých Spojených státech, ale i jinde ve světě, díla hudebníků a skladatelů, kteří se stali obětí holocaustu, a pořádá nejen koncerty, ale i přednášky, pořizuje hudební nahrávky a podporuje i vznik a uvádění nových děl. Holocaust měl zlikvidovat nejen Židy samotné, ale i židovskou kulturu, a organizace Music of Remembrance se plánovitě snaží nejen mapovat židovský „kulturní odboj“, ale také tento kulturní fenomén zviditelnit široké veřejnosti.

Více informací: Rachel Krejčí, 224 254 479

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE • BEJT PRAHA • KOSTEL SV. DUCHA

POD ZÁŠTITOU PRIMÁTORA HL. M. PRAHY MUDr. PAVLA BÉMA

pořádají koncert

SVĚTLO POROZUMĚNÍ

slavnostní zahájení

9. května 2007 ve 21 hodin

vystoupí

DAN BÁRTA • PAVEL ŠPORCL • CHRÁMOVÝ PĚVECKÝ SBOR KOSTELA SV. DUCHA MIKROCHOR • ALEXANDER SCHONERT • PETER GYORI • SUÍ VESAN • DAVID SYME

Vstupenky možno zakoupit v pokladně ŽOP
(projekt je pořádán s finanční podporou společnosti SLAVIA CAPITAL)

GENETICKÝ VÝZKUM...

pokračování ze strany 7

odborníků, kteří jsou schopni obsáhnout všechny vědecké souvislosti. Než vyvodíme nějaké závěry, předesíláme, že pokud jde o obecný princip, neliší se příliš od některých ortodoxních nebo sekulárních pohledů na věc, i když budou nepochybně rozpory v detailech. S potěšením si to dovolujeme považovat za známku širšího konsensu, panujícího o hodnotách, jimž by měla naše společnost přikládat nejvyšší důležitost, pokud se rozhoduje o využití nových technologií.

Mnohé problémy, spojené s genetickým výzkumem, se neliší od těch, které jsou spojeny s medicínou obecně. Při jejich zvažování je potřeba se snažit o dosažení rovnováhy mezi očekávaným přínosem a možným rizikem pro každého jednotlivce. Na paměti je rovněž potřeba mít i finanční náklady. A náklady na výzkum a novou léčbu musí být zase porovnány s náklady na dnes praktikovanou dlouhodobou a drahou léčbu chronických nemocí a musí být rovněž zvážena cena, která je placena v podobě utrpení nemocných. Mnohé z geneticky daných chorob, u nichž by se mohly nové léčebné metody aplikovat, jsou velmi vzácné a je možné, že finanční prostředky by mohly být účelněji vynaloženy na léčbu rozšířenějších nemocí nebo na prevenci, zejména když začíná být stále evidentnější vztah mezi chudobou a špatným zdravotním stavem. Nicméně, genetický výzkum má obrovský potenciál ulevit od mnohého utrpení, ať již v oblasti medicínské nebo jinde, například v zemědělství.

Obecně vítáme každý výzkum, který může ve výsledku vést k záchraně života nebo ke zlepšování světa pro všechny jeho obyvatele, ale apelujeme na to, aby bylo k novým technikám přistupováno s patřičnou obezřetností a aby byly vždy náležitě zváženy. Genetický výzkum zpochybňuje mnohé z našich představ o sobě samých jako lidských bytostech. Je důležité, abychom se vyvarovali přílišného sebevědomí a „hraní si na Boha“. Na druhou stranu je však judaismu vlastní myšlenka, že jsme partnery Boha při vytváření dokonalého stvoření. Máme-li se vyrovnat s novými výzvami, musíme mít stále na paměti oba tyto principy.

Margaret JACOBI,
rabínka a doktorka medicíny
Foto: blogs.answersingenesis.org

Židovská obec v Praze
společenský sál,
Maiselova 18

DISKUZE S RABÍNY

čtvrtek 10. května v 19 hodin

Co má společného ortodoxní a reformní směr judaismu?

*O tom budou diskutovat pražský rabín **EFRAIM K. SIDON**, reformní rabín z Mnichova **TOMÁŠ KUČERA** a student rabínského učení v Jeruzalémě **DAVID PETER**. Moderuje **František Bányai**.*

PODVEČER YVONNE PŘENOSILOVÉ

pondělí 14. května v 15 hodin

Jak se léčí láska lékořicí

bude vyprávět a zpívat **VAŠEK NECKÁŘ**
a jeho bratr **HONZA**

PAMÁTNÍK TEREZÍN

uvádí v rámci slavnostního znovuotevření zrestaurované modlitebny z doby ghetta

7 SVÍCÍ

Gideon Klein (1919–1945): Partita pro smyčcový orchestr (upravil Vojtěch Saudek)

Pavel Haas (1899–1944): Studie pro smyčcový orchestr

Irena Kosíková: 7 Svící pro violoncello a smyčcový orchestr (2006) – premiéra

Talichův komorní orchestr, František Brikcius – violoncello, Jan Talich – dirigent

čtvrtek 10. května 2007 ve 14 hodin

Terezín – Magdeburská kasárna (Tyršova ulice)

Další informace: http://www.Pamatnik-Terezin.cz • www.Talich.com • www.iKosik.com • www.Brikcius.com

KULTURNÍ PROGRAM KVĚTEN 2007

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze
Maiselova 15, 110 00 Praha 1, 3. patro
tel.: 222 325 172, fax: 222 318 856, www.jewishmuseum.cz
education@jewishmuseum.cz

čtvrtek 3. 5. v 18.00
Parašat hašavua/Týdenní čtení Tóry – přednáška vrchního zemského a pražského rabína **Karola Efraima Sidona**.

středa 9. 5. v 18.00
Jiří Kosta: ***Život mezi úzkostí a nadějí.*** Praha – Terezín – Osvětim – opět pronásledování v 50. letech – Pražské jaro, spolupracovník Oty Šika – emigrace – Německo. Pestré zvraty života ilustrované mnoha dokumentárními fotografiemi a poutavým vyprávěním jejich protagonisty, nyní emeritního univerzitního profesora ve Frankfurtu nad Mohanem.

čtvrtek 10. 5. v 18.00
Zkušenosti pracovníka humanitární pomoci v zemích bývalé Jugoslávie – přednáška ***Yechiela Bar-Chaima***, předsedy The American Jewish Joint Distribution Committee pro země Evropy.

pondělí 14. 5. v 18.00
Sisterle – staré i nové, lidové i umělé židovské písně s jidiš texty v podání sesterského dvojhlasu **Moniky Žákové** a **Zuzany Wirthové** za doprovodu Alexandra Shonerta – housle a Natalie Shonert – klavír.
Vstupné 80 Kč

úterý 15. 5. v 18.00
Aby se to již nikdy nestalo – vernisáž výstavy neoimpresionistických maleb (olej, akryl) „Hrůzy, které zůstaly, jizvy na duši" **Tibora Spitze**, židovského výtvarníka původem ze Slovenska, nyní žijícího v USA. Úvodní slovo Martina Ďurďovičová, hudební vystoupení Michal Foršt – zpěv, Markéta Šmejkalová – klavír. *Občerstvení*

středa 16. 5. v 18.00
Židé v hlavních zemích diaspory: Rakousko **– Petr Brod** moderuje sérii debat na téma, co se změnilo v postavení Židů od poloviny 20. století dodnes. Diskutují: **PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.** (vědecký pracovník Ústavu mezinárodních vztahů, člen Česko-rakouské a Česko-německé komise historiků), **Robert Schuster** (šéfredaktor Mezinárodní politiky), **PhDr. Richard Seemann** (novinář, publicista).

čtvrtek 17. 5. v 18.00
Bc. Jana Thomayerová (Fakulta humanitních studií UK) – ***Židovský osud na malém městě v Říšské župě Sudety*** – příklad Horšovského Týna. Přednáška z cyklu Druhá republika a židé (Židé).

pondělí 28. 5. v 18.00
Stopy po hvězdách – režisérka **Olga Strusková** uvádí projekci prvních dvou dílů nového dokumentárního cyklu, který se věnuje současným způsobům výuky holocaustu.

úterý 29. 5. v 18.00
Židovské obce v Čechách a na Moravě po roce 1989. Debatéři: **Jiří Daníček** (předseda Federace židovských obcí), **Pavel Fried** (předseda ŽO Brno), **Eva Štixová** (předsedkyně ŽO Plzeň), **Oldřich Látal** (předseda ŽO Teplice). Moderuje **Petr Brod**.
Vstupné 20 Kč

středa 30. 5. v 18.00
Ženy v Bibli, ženy dnes. Díl V. – Davidovy ženy – Abigajil, Míchal, Batšeba: Moc a bezmoc. Hrdinky Tanachu v podání tradičních rabínských komentátorů a současných feministických komentátorek. Cyklus přednášek hebraistky ***Mgr. Terezie Dubinové***.

čtvrtek 31. 5. v 18.00
Mgr. Hedvika Novotná (Fakulta humanitních studií UK): ***Čeští židé (Židé) vzpomínají na druhou republiku***. Přednáška z cyklu Druhá republika a židé (Židé).

NEDĚLNÍ PROGRAM PRO DĚTI A JEJICH RODIČE:
13. května 2007 ve 14.00
Noemova archa. Blíží se potopa. Arje musí zkontrolovat, zda všechna zvířátka nastoupila do archy, a ta, co se ztratila, najít na Starém židovském hřbitově. ***Prohlídka: Starý židovský hřbitov.***
Jednotné vstupné 40 Kč

Není-li uvedeno jinak, vstupné je 20 Kč.

VÝSTAVA:
Aby se to již nikdy nestalo – neoimpresionistické malby (olej, akryl) **Tibora Spitze**. Výstava potrvá do konce června. *(Výstava je otevřena pro veřejnost Po–Čt 10–16 h, Pá 10–15 h.)*

Sály v Praze i v Brně jsou přístupné vždy 20 minut před zahájením programu. 15 minut po začátku programu není vstup do Vzdělávacího a kulturního centra povolen.

VKC Židovského muzea v Praze, pobočka Brno

tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno, tel.: 544 509 651, fax: 544 509 652
www.jewishmuseum.cz/brno, brno@jewishmuseum.cz

čtvrtek 10. 5. v 19.00
Femme fatale počátku století. Přednáška **Mgr. Pavla Kleina, Ph.D.**, se zabývá ženskými ikonami přelomu 19. a 20. století – tanečnicí Matou Hari, Isadorou Duncanovou, Loie Fullerovou a Idou Rubinsteinovou.

pondělí 14. 5. v 19.00
Taneční soubor Yocheved. Komponovaný večer k výročí vzniku státu Izrael. Večer je pořádán ve spolupráci s Židovskou obcí Brno. *Vstupné 50 Kč*

čtvrtek 15. 5. v 19.00
Je důležité, co nám vchází do úst?! Přednáška brněnského rabína **Moše Chaim Kollera** o košer kuchyni.

čtvrtek 17. 5. v 19.00
Arnošt Lustig: „Člověk ve velikosti poštovní známky." Další poslechový pořad z cyklu „Šoa v české rozhlasové hře 60. let" připravil a uvádí **Mgr. Přemysl Hnilička**.
Vstupné 20 Kč

pondělí 21. 5. v 19.00
Slavní židovští skladatelé Broadwaye a Hollywoodu: George Gershwin. Další díl z cyklu poslechových pořadů „Hudebníci z diaspory" uvede **Jan Beránek**.

neděle 27. 5. v 15.00
Rozinky a mandle: Svátek ***Šavuot*** připomíná událost darování Tóry – základního pilíře judaismu. Co je Tóra a proč je pro Židy tak významná, se dozvíte v naší dílně, kde si užijete programu plného různých her a soutěží souvisejících s tímto svátkem. Program (nejen) pro děti od 5 let s doprovodem.
Vstupné 30 Kč

Není-li uvedeno jinak, vstupné je 10 Kč.

VÝSTAVA:
Celý květen je v sále možné shlédnout výstavu nazvanou ***„Nebezpečí zapomínání"*** – literární a výtvarné projekty žáků Základní školy v Ořechově u Brna. Jak vnímají holocaust dnešní žáci 9. tříd? Co o této době zjistili a co si odnesli z rozhovorů se svými prarodiči a pamětníky těchto událostí?

PAŘÍŽ OCENILA PAVLA TIGRIDA

Pamětní desku Svědectví a Pavlu Tigridovi odhalil jeho vnuk

Na pařížském domě, kde byla v letech 1981 až 1991 redakce Svědectví, byla 10. dubna odhalena pamětní deska tohoto časopisu předlistopadové československé opozice a jeho vydavatele, legendárního publicisty Pavla Tigrida (původním jménem Schönfeld). Kromě mnoha Čechů a Slováků žijících v Paříži se ceremonie zúčastnili bývalý český prezident Václav Havel, místopředseda české vlády Alexandr Vondra a pařížský starosta Bertrand Delanoë. O okamžiku odhalení desky však nakonec rozhodl nejmladší vnuk zesnulého Pavla Tigrida Rafael, který v náručí pařížského starosty trhl šňůrou ve chvíli, kdy se význačné osobnosti pod plaketou sotva seřadily. Pro někdejší československou kolonii v Paříži to byl velmi slavnostní den a po některých tvářích tekly slzy. Událost vzbudila pozornost i francouzských sdělovacích prostředků. Delanoë v krátkém proslovu označil Pavla Tigrida za symbol boje za svobodu a řekl, že pro Paříž je štěstí, že mohla poskytnout prostor k působení osobnostem, jako byl on. Jsme na něho hrdí, prohlásil.

Roli Svědectví a Pavla Tigrida osobně v boji proti komunismu vyzdvihli také Václav Havel a Alexandr Vondra. První z nich označil tento časopis za most vedoucí k demokracii a Tigrida za most mezi duchem francouzským a československým a řekl, že Tigrid se s pomocí své ženy Ivany nepochybně zasloužili o to, že dnes mohou Češi a Slováci znovu být s Francouzi společně. Alexandr Vondra zase řekl, že odhalená deska je sice nevelkého formátu, ale na paměť velkému muži, který ztělesňoval nejlepší tradice českých dějin. Jménem české vlády pak poděkoval Tigridovi a jeho manželce za vše dobré, co udělali pro svobodu Československa.

Pavel Tigrid zemřel v roce 2003 ve věku nedožitých 86 let. Po pádu komunismu v Československu se výrazně zapojil do politického a společenského života ve své zemi, kterou musil opustit poprvé v roce 1939 a podruhé v roce 1948. Časopis Svědectví založil v roce 1956 ve Spojených státech, od roku 1960 ho vydával ve Francii. V nově vzniklé České republice byl mimo jiné v letech 1994–96 ministrem kultury.

Jeho někdejší spolupracovník, publicista Jiří Slavíček, který působí v Paříži už skoro čtyřicet let, vzpomíná především na Tigridovu lidskost a schopnost předávat okolí své vidění světa. „Moje nejkrásnější vzpomínka na něho je, že nikdy nezkazil žádnou legraci," řekl tento pamětník, který Tigrida tituluje „děda Tigridů". Za nejkrásnější anekdotu o Svědectví pak označil dotaz na rozdíl v předplatném na časopis Svědectví na západě a v komunistickém Československu – „tady tři dolary, v Praze šest měsíců nepodmíněně".

Faksimile obálky vzácného prvého čísla časopisu Svědectví, které vyšlo v zimě roku 1956. (2)

Slavnosti před domem číslo 30 v ulici Croix des Petits Champs nedaleko Louvru se zúčastnili také někteří bývalí přední českoslovenští disidenti, jako třeba Petr Uhl, Dana Němcová nebo Jiřina Šiklová. Přítomna byla i doyenka české a slovenské kolonie ve Francii, pětadevadesátiletá Marie Dubinová, která přišla do Francie před druhou světovou válkou, během níž spolu s manželem Ondřejem pomáhala českým emigrantům a odpůrcům fašismu. Podívat se přišli také slovenská velvyslankyně ve Francii Mária Krásnohorská a bývalý americký velvyslanec v Praze a nyní velvyslanec v Paříži Craig Stapleton.

S nápadem vytvořit pamětní desku Pavlu Tigridovi a Svědectví přišel v roce 2003 tehdejší český velvyslanec ve Francii, dnes velvyslanec ČR při UNESCO, Petr Janyška. Prvotní záměr umístit ji na dům v ulici de Lodi, kde pařížská redakce časopisu sídlila původně, ztroskotal na nesouhlasu majitelů domu. Majitelé domu na Croix des Petits Champs se naopak cítili touto iniciativou poctěni. Deska je dílem architekta Svatopluka Sládečka.

Pavel ZAVADIL, Paříž

Foto: Jan Šilpoch (1), archiv Libri prohibiti (2)

FESTIVALOVÉ ÚSPĚCHY IZRAELSKÉHO FILMU

Hřbitovní klub (Mo'adon Beit Ha'kvarot) je název izraelského filmu z roku 2006 režisérky Tali Shemesh, kterému hlavní porota festivalu dokumentárních filmů o lidských právech **JEDEN SVĚT** (pořádá organizace Člověk v tísni) udělila ***Cenu za nejlepší režii***. V sekci *Nový izraelský film* byly dále uvedeny filmy **Věci za sluncem**, režie Yuval Shafferman, 2006, **Svázané ruce**, režie Dan Wolman, 2006, **Vzít si ženu**, režie Ronit a Shlomi Elkabetzovi, 2004, **Odpuštění**, režie Udi Aloni, 2006, **Benův životopis**, režie Dan Wolman, 2003 a **Blízko domu**, režie Vidi Bilu a Dalia Hagar, 2005. Navíc byly promítnuty dva dokumentární filmy **Galilejská nevěsta**, režie Basel Tanuse a **Poslední bojovníci.**

Další významné ocenění – ***Cenu pražských diváků*** – získal na tomto festivalu izraelský snímek **Most přes Wadi (Gesher Al-Havadi), 2006, v režii bratrů Barak a Tonera Heymannových.** Děj filmu se odehrává v kraji Wadi ve středu Izraele, kde žijí v těsné blízkosti Židé a Arabové. Po desítkách let násilných konfliktů se rodiče z obou stran rozhodli založit společnou bilinguální a národnostně smíšenou školu pro své děti.

Je velmi potěšující, že si izraelská kinematografie nachází cestu k českému divákovi prostřednictvím dramaturgie prestižních festivalů. Divák s překvapením zjišťuje, že navzdory geografické vzdálenosti Česka a Izraele jsou mu mnohá témata těchto filmů velice blízká. Prokázaly to nejen přeplněné sály, ale i závěrečný potlesk, který oceňoval nejen uměleckou úroveň prezentovaných snímků, ale zcela nepochybně byl i současným vyjádřením solidarity s izraelským státem.

Milan Kalina

Máte zájem o studium gymnázia?
Zkuste

Or Chadaš!

Belgická 25, Praha 2

úspěšnost přijetí na VŠ dlouhodobě 85 % • ve třídách je nejvýše 20 studentů • individuální přístup • první hodina začíná v 8.30 • výuka angličtiny probíhá ve skupinách napříč ročníky • bohatá nabídka volitelných seminářů

Druhé kolo přijímacích zkoušek:
14. května 2007

Více na www.lauder.cz , e-mail: skola@lauder.cz, tel: 246 080 784

LITERATURA *NEJEN* S DAVIDOVOU HVĚZDOU

Šimon leží v agonii. Volá na syna: „Jákobe, cítím tak krásnou vůni štrůdlu… Jdi do kuchyně a řekni matce, ať mi dá před smrtí kousek ochutnat.“

Jákob zmizí v kuchyni a vzápětí se vrátí: „Máma říká, že to nejde, protože ten štrůdl se bude jíst až po pohřbu…“

Nádherný fór se všemi atributy klasické židovské anekdoty. Máte-li takový humor a moudré výroky v oblibě, pak na vás čeká další knížka z řady titulů nakladatelství PORTÁL věnovaným židovskému humoru – *Úsměvné židovské historky, Třistakrát z židovského humoru, Nejkrásnější židovské legendy* nebo *Židovsko-arabská moudrost a humor*. Tentokrát nabízíme výběr sestavený Francouzem ***Nicholasem Schultzem***, který je povoláním pedagog, pořádající m.j. kurzy skupinové terapie pro pomoc lidem v psychické krizi. Zdá se tedy, že humor nejenom zná, ale dovede jej i terapeuticky aplikovat.

Židovská moudrost, která je zhuštěna v této knížce, je představena citáty (moudrými, humornými, satirickými i podněcujícími k zamyšlení) a příslovími, které pomáhají lépe pochopit židovskou kulturu. Schultz sebral citáty anonymní i mnoha autorů z nejrůznějších židovských komunit a řadí je do témat: žena a muž, rodiče a děti, láska, rodina, ctnosti, smutek a radost, zkušenosti, rozum, smích, život a smrt atd. Kniha potěší všechny, kdo se chtějí nejenom pobavit, ale také pochopit humor a moudrost jedné z nejstarších světových kultur. Nejen obsah, ale i šikovný kapesní formát předurčuje knížku k tomu, aby mohla být i vítaným dárkem.

Nicholas Schultz, MYŠLENKY Z ŽIDOVSKÉ MOUDROSTI, 140 str., PORTÁL, 2006

V posledním půlstoletí jsme byli svědky vzrůstajícího zájmu o satanismus. Často čteme v denním tisku o různých skupinách, které údajně satanismus praktikují, vyzdvihuje se nemorálnost tohoto učení, kritizuje se údajná sexuální nevázanost, která satanistické obřady doprovází. Většinou se jedná o velmi povrchní informace, o jejichž věrohodnosti mohou být vážné pochyby. Je proto dobré využít příležitosti a (pokud nás ovšem tento problém zajímá) přečíst si **Satanskou bibli** věhlasného amerického satanisty a myslitele, který objasňuje filozofii satanismu zcela otevřeně. Vysvětluje, proč satanismus nehlásá falešný altruismus, a ani nepřikazuje, aby člověk miloval bližního svého – když především miluje sebe. Satanismus jako výrazně egocentrická filozofie je založená na přesvědčení, že lidské bytosti jsou v podstatě sobecká a mnohdy i násilnická stvoření, která dbají především o vlastní prospěch.

Satanismus pochopil (a nestydí se to veřejně hlásat), že stále setrváváme v iluzích. Nevítězí ten, kdo má pravdu, nýbrž ten, čí je moc. Nežijeme v pohádkové krajině, kde jsou dobré skutky odměňovány, ale ve světě atomových bomb, zla a násilí, kde se každý musí postarat především o sebe. Tento pohled na svět sjednotil podobně uvažující osoby, které o poslední dubnové – tedy Valpuržině – noci založili v roce 1966 moderní satanistickou církev, jejíž cílem není obnovovat dávné rituály „černé mše“, ale vytvářet komunitu stejně smýšlejících sympatizantů. Autor bible ***LaVey*** (1930–1997) byl nejen zakladatelem a nejvyšším knězem satanské církve, ale též spisovatelem, okultistou, hudebníkem a dokonce i hercem. Jeho krédem bylo hluboké pochopení lidského materialismu a individualismu, pro které není třeba žádné nadpřirozené inspirace. Proto pro ***LaVeye*** není satan nadpřirozenou bytostí, ale historickým a literárním symbolem pozemských hodnot.

Anton Szandor LaVey, SATANSKÁ BIBLE, 280 str., BARONET, 2007

Víte, co je fotodermatóza, infertilita nebo pavor nocturnus? Pokud ano, tak nečtěte dál, ale pokud si nejste jisti, doporučuji se rozhodnout pro nový **Kapesní slovník medicíny** osvědčených autorů ***Martina Vokurky*** a ***Jana Huga***, kteří dokázali vybrat 3 000 nejdůležitějších hesel z oblasti lékařství a poskytnout čtenářům-laikům jejich snadno srozumitelný výklad.

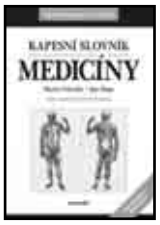

Potřeba takového slovníku je nyní, když pacient má konečně zákonné právo na přístup k vlastní zdravotní dokumentaci, navýsost potřebný. Zcela jistě nenahradí poradu s lékařem, nemůže sloužit jako pomůcka k laickému určování diagnózy, případně určovat léčebné postupy, ale poslouží jako základní orientace pro pacienta, aby porozuměl některým odborným textům v lékařských zprávách, užitečný bude i zdravému čtenáři, který je často na rozpacích nemůže-li „dešifrovat“ lékařské výrazy z běžného denního tisku. Šikovný formát A6 umožňuje slovníku (aniž by překážel) být čtenáři stále v blízkosti – v jeho kapse, kabelce, zásuvce nočního stolku nebo v palubní schránce automobilu.

M. Vokurka/J. Hugo, KAPESNÍ SLOVNÍK MEDICÍNY, 173 str., MAXDORF, 2007

Vděčným a praktickým editorským počinem stejného nakladatelství je velmi obsáhlá, až encyklopedicky vyčerpávající **Manikúra a pedikúra** ***Patricie Herrerové***. Jde o osvědčenou učebnici se spoustou praktických návodů, jak pečovat o naše ruce a nohy. Ačkoliv nikdo o jejich důležitosti nepochybuje, péče, kterou jim věnujeme, je většinou velmi malá a u mnoha lidí prakticky žádná. Jen malé procento populace si uvědomuje, jaký význam má pravidelná péče a jaká zdravotní nebezpečí mohou z nedobře pečovaných rukou a nohou vznikat. Na začátku učebnice je obecná část, ve které nás autorka seznamuje s anatomií končetin, fyziologií kůže, kožními chorobami a nemocemi horních a dolních končetin vůbec. Dozvíme se také, jaké další choroby mohou ovlivňovat provádění manikúry a pedikúry. Následující kapitoly jsou věnovány přímo technice manikúry, správným pracovním pomůckám a všemu, co s tím souvisí. Další kapitola pojednává ➤

o modeláži nehtů, jiná je věnována pedikúře. Stejně jako u manikúry jsou zde popsány všechny důležité popisy jednotlivých úkonů a potřebného vybavení, navíc je text doplněn informacemi o výběru správné a vhodné obuvi a o novém trendu wellness, což je kombinace ošetření nohou a rukou spojená s relaxačními metodami. V celkem jedenácti kapitolách je dále probrán nehtový make-up, sumář praktických rad, poradenství, výživa, hygienické a živnostenské předpisy a mnoho dalších užitečných informací.

Kniha je univerzálně použitelná jak pro širokou veřejnost (naučí nás, jak máme sami pečovat o ruce a nohy), je nepostradatelná pro všechny, kteří soukromě či profesionálně pečují o jiné osoby, a nakonec je dokonalou učebnicí pro ty, kteří se chtějí manikérské či pedikérské činnosti věnovat jako svému hlavnímu či vedlejšímu povolání.

Patricia Herera a kol., MANIKÚRA A PEDIKÚRA, 527 str., MAXDORF, 2006

Hrubý materialismus zaniklého komunistického režimu nenáviděl všechny církve, protože víra lidí (ať jakákoliv a v cokoliv) mu byla nebezpečnou a těžko zvládanou konkurencí. Proto se tento totalitní režim – od samého začátku – jednoznačně postavil na pozice „dialektického materialismu“, o který opíral svůj systematický boj s církvemi. Hrubé policejní metody, zastrašování, deportace, kriminály a důkladné omezení duchovního života a práv věřících – to byla druhá strana režimem jen na oko vyhlašovaných občanských práv.

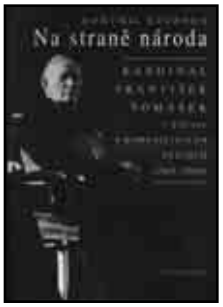

Je dobré si tyto metody připomínat a ještě důležitější je, aby i další generace věděla, co se stalo a jaké to mělo příčiny. Jen tak je možné, aby naše děti učinily v budoucnosti vše pro likvidaci jakéhokoliv náznaku totality, který může být kamuflován i do velmi líbivých a populistických hesel.

Známý publicista, ***PhDr. Bohumil Svoboda*** (1924), vystudoval Filozofickou fakultu UK a v lednu 1949 byl při politických prověrkách vyloučen z FAMU. Přesto se mu podařilo uchytit se jako filmový pracovník a později se začal pod pseudonymem Vladimír Nový publicisticky věnovat problémům křesťanského života. Jeho silnou stránkou jsou dobře vedené rozhovory, ve kterých přibližuje známé postavy českého katolického kléru, např. populárního Jiřího Reinsbergema nebo bývalého tajemníka kardinála Berana, biskupa Jaroslava Škarvadu. V poslední jeho knize, nazvané ***Na straně národa*** a opatřené jednoznačným podtitulem ***Kardinál František Tomášek v zápase s komunistickým režimem (1965–1989)***, využívil autor svých osobních zkušeností, získaných v Tomáškově blízkosti, a napsal velmi poutavou výpověď o nejvýznačnějším období života kněze Tomáška od chvíle, kdy se ve svých 66 letech ujímá funkce biskupa-administrátora pražské arcidiecéze, až do revolučního roku 1989, kdy vystupuje nejen jako představitel katolických věřících, ale i celého národa tváří v tvář komunistické diktatuře, o jejíž zhroucení se výrazně zasloužil.

Kniha zdaleka není jen prostou oslavou Tomáškovy neústupnosti vůči zlu, ale seznamuje nás s mnoha neznámými fakt, například jak bývalý režim postupoval proti této církvi, jaké technické prostředky používal a jakým způsobem korumpoval, vydíral a získával i spolupracovníky StB. Dozvíme se hodně i o postojích Vatikánu a vlivu, jaký měl na formování určité části českého předrevolučního disentu. V této souvislosti si lze jen postesknout, že se dosud nenašel autor či autorský kolektiv, který by zpracoval komplexně historické období 1948–89 ve vztahu k československé židovské komunitě, kde by byly pečlivě zaznamenány způsoby, jakým režim omezoval nejen svobodu našeho vyznání, ale i výchovu mladé židovské generace a její spolkový a společenský život, a kde by byly odstraněny i veškeré účelové falzifikace novodobých českých dějin, kdy byla účast Židů ve válce prakticky potlačena nebo překroucena.

Bohumil Svoboda, NA STRANĚ NÁRODA, 229 str.,VYŠEHRAD 2007

Kouříte? A kolikrát už jste neúspěšně s tímto zlozvykem skončili? Že několikrát? Tak právě pro vás je určena brožura ***Jak přestat kouřit*** renomovaných autorů **E. Králíkové** a **Jiřího Kozáka**. Dozvíte se v ní o příčinách závislosti, o způsobech odvykání, o režimu člověka, který se rozhodl s kouřením přestat, o typech léků a dočasných náhradních prostředcích, o tom, jak čelit navýšení váhy, jak zvládat abstinenční příznaky, kdy hrozí recidiva návyku a jak se jí bránit a o další spoustě informací a triků, jak nad závislostí zvítězit. V úvodu knihy je citován dopis tehdejšího prezidenta Václava Havla, který už před více než deseti lety autorům knihy napsal: „Jako člověk, který kouří 44 let, bych rád doporučil všem mladým lidem, aby nezačali kouřit, a zároveň bych rád vyslovil své uznání všem, kteří se rozhodli s tímto zlozvykem přestat. Kdo nekouří, je – mimo jiné – svobodnější.“ O rok později, kdy mu šlo před operací plic doslova o život, s kouřením přestal. O kvalitě knihy svědčí i fakt, že oba autoři kdysi kouřili, podstoupili všechny svízele odvykacího procesu a jsou tedy tzv. „v obraze“ s plným pochopením pro tuto slabost a obtíže jejího překonávání.

E. Králíková / Jiří T. Králík, JAK PŘESTAT KOUŘIT, 130 str., MAXDORF, 2006

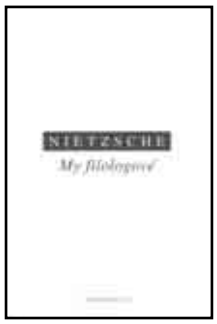

Ještě předtím, než Nietzsche vytvořil své filozofické dílo, jímž zásadním způsobem ovlivnil myšlení 20. století, působil jako profesor klasické filologie na univerzitě v Basileji, kam byl díky svému mimořádnému filologickému talentu povolán ještě před řádným ukončením studia. Právě z basilejských let (1869–1879), silně poznamenaných Nietzschovým nadšením pro Schopenhauerův pesimismus a umění Richarda Wagnera, pocházejí i texty zahrnuté ve výboru nazvaném ***My filologové***.

Tento název odkazuje k materiálu pro stejnou „Nečasovou úvahu“, v níž chtěl Nietzsche revidovat humanistický pohled na antiku a zpochybnit dosud bezvýhradně přijímanou roli filologů, jakožto vychovatelů, protože podle něho ukazují jen falešně idealizovaný obraz klasičnosti. Zároveň tento titul zastřešuje Nietzschovy drobnější filologicko-filozofické práce *(Homér a klasická filologie, Pět předmluv k pěti nenapsaným knihám)*, v nichž se pro Nietzscheho stává antika živnou půdou k úvahám o moderní společnosti a kultuře a které dokreslují Nietzscheho ranou filozofii, formulovanou v té době ve *Zrození tragedie* z ducha hudby a v *Nečasových úvahách*.

Friedrich Nietzsche, MY FILOLOGOVÉ, 157 str., OIKOYMENH, 2005

Milan Kalina

Většině čtenářů je asi známo, že Baťova rodina je rozdělena na dvě znepřátelené strany, z nichž každá tvrdí, že ona je tou právoplatnou dědičkou obuvnického impéria a že byla druhou stranou nespravedlivě o dědictví připravena. Po válce byl Jan Antonín Baťa obviněn z kolaborace, ale celý případ byl doprovázen řadou nejasností. Zatímco Tomáš Baťa, žijící v Kanadě, je přijímán v České republice se všemi poctami, Jan Antonín si nesl až do své smrti stigma kolaboranta. Snažil se o svou očistu, ale v roce 1965 zemřel. Ani jeho potomci se ale nechtějí s touto oficiálně šířenou verzí smířit a dlouhá léta se snaží o otcovu rehabilitaci. Zásadou HYDE PARKU je stará římská právní zásada: Budiž slyšena i druhá strana… Proto, aniž bychom chtěli v tomto sporu zaujímat jakékoliv stanovisko, chceme i druhé straně umožnit právo svůj pohled na věc publikovat. A našim čtenářům dáváme možnost se k celé věci vyjádřit.

Tiskové prohlášení rodiny Jana Antonína Bati ze dne 6. dubna 2007

Spravedlnost pro Jana Baťu

Ostatky Jana Antonína Bati leží v Brazílii. Zesnul předčasně v roce 1965 po mnoha srdečních záchvatech v důsledku stresu, žalu, ale hlavně nespravedlnosti, jejímž terčem se stal ve své vlasti.

Český národ a vláda mu dluží spravedlnost dodnes. Jemu a jeho rodině. Jeho dvě dosud žijící dcery se drží této naděje a víry. Bojují, seč jim stačí síly, aby dosáhly rehabilitace cti a jména svého otce. Zoufale chtějí věřit, že se dožijí chvíle, kdy bude Jan Baťa očištěn – i když opožděně. Neprovinil se žádným z obvinění z kolaborace s nacisty, která proti němu byla vznesena a která byla zamítnuta samotným Národním soudem. Aby ho mohli odsoudit, museli vznést nová obvinění, která v původní žalobě nebyla ani zmíněna. Národ přijal historickou nepravdu a odsouzení jednoho ze svých velkých synů, jeho skutků, práce a příkladu. Nepozastavil se nad tím, že jeho manželka, která nebyla nikdy obžalována, souzena ani odsouzena, utrpěla tentýž trest, jaký by vyřčen proti Janu Baťovi. Její dům ve Zlíně se vším zařízením jí byl zkonfiskován bez jakéhokoliv právního důvodu. Rodina Jana Bati byla zbavena své vlasti. Taková je situace dodnes.

V roce 1991 tři z Janových dcer a jeho zeť navštívili po dlouhých letech Českou republiku a získali tam ověřené kopie všech dokladů, týkajících se převodu Světové organizace Baťa z Tomáše Bati sr. na Jana Baťu. Ani po podání stížnosti pro porušení zákona k Nejvyššímu soudu České republiky se však nic nezměnilo.

Země nedávno osvobozená od komunismu nenašla duševní velikost, aby ospravedlnila své mučedníky dlouholeté tyranie. Naopak jí posloužili jako obětiny za neslavnou epochu českého národa. Přišel čas, aby byli ospravedlněni.

Zápas, který trvá už více než 60 let, bude muset jednou skončit spravedlivě pro Jana Baťu a jeho potomky. Žádný z nás se nevzdá boje za spravedlivou rehabilitaci cti Jana Antonína Bati a za uznání, že byl a pro nové generace bude i nadále velkým Čechem a příkladem vlastenectví.

Děkujeme vám.

◗ Edita Baťová de Oliveira, dcera Jana Antonína Bati, Brazílie
Marek Belza, kontaktní osoba v České republice;
http://mbelza.sweb.cz, Kontakt: mbelza2002@yahoo.com

Divadlo INSPIRACE, Malostranské náměstí 13, Praha 1

srdečně zve na představení

KLUB ZTRACENÝCH TALENTŮ

PÍSNIČKY Z KABARETŮ V TEREZÍNSKÉM GHETTU

které vzniklo ve spolupráci Lyry Pragensis se Židovskou obcí v Praze

čtvrtek 17. května 2007 v 19 hodin

Můžeme se těšit na komponovaný pořad z písní, které zněly v pochmurném prostředí židovského ghetta v Terezíně, kde se mladí a talentovaní autoři jejich tvorbou bránili proti depresi z beznadějné budoucnosti. Uprostřed hladu, špíny a neustálých transportů na východ dokázali vytvořit nádherné melodie tanečních písní, které ostatním pomáhaly udržovat touhu po lásce, radosti a vzbuzovaly i naději na přežití. Svědčí o tom například písně herce, hudebníka a zpěváka Karla Švenka, které budou pro většinu návštěvníků překvapivým objevem. Uslyšíme také písně z repertoáru německého kabaretu, jejichž autorem byl převážně Leo Strauss a další němečtí umělci, kteří společně s českými spoluvězni vytvářeli v extrémních podmínkách dílo jedinečné (a nadčasové) kulturní hodnoty.

Pořad Klub ztracených talentů je poctou (a poděkováním) všem terezínským umělcům, jejichž talent a umělecká tvorba byla tragicky přerušena jejich násilnou smrtí. Choreografii vytvořila Dana Morávková, německé písně přebásnil Ľubomír Feldek a představení je v režii Olgy Struskové. Pořad vznikl ve spolupráci Lyry Pragensis se Židovskou obcí v Praze.

Kontaktní adresa: cizkova@lyrapragensis.cz

Věstník Maskil – registrace MK ČR č. E 14877
Vydává židovská kongregace Bejt Simcha, přidružený člen Federace židovských obcí ČR, Mánesova 8, 120 00 Praha 2, Česká republika, IČO: 61385735, tel./fax: 222 251 641, 724 027 929, e-mail: redakce.maskil@maskil.cz. Maskil vychází měsíčně za laskavé podpory Ministerstva kultury ČR, Federace židovských obcí v ČR, Nadačního fondu obětem holocaustu a The Dutch Humanitarian Fund (JHF). Zájemci mohou přispět na vydávání věstníku libovolnou částkou na bankovní účet: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol: 88888 (5x8). Redakce: Milan Kalina, Kateřina Weberová. Redakční rada: Michal Foršt, Jitka Nováková. Ilustrace: Lucie Lomová. Předtisková příprava a tisk: Typografické studio Trilabit, s. r. o., Vodičkova 36, Praha 1. Uzávěrka tohoto čísla 10. 4. 2007. ***Uzávěrka příštího čísla 8. 5. 2007.***